

LAISKA

LIETUVIAMS

1

9

6

4

J. F. Kennedy PREZIDENTO ŽODIS	1
* * * GYVENIMUI TEKANT	2
Dr. J. Girnius TIKINČIOJO SANTYYKIAI SU NETIKINČIUOJU	4
St. Yla VINCO KRĖVĖS SVYRAVIMAI IR PUSIAUSVYRA	10
V. Krėvė IŠTRAUKOS IŠ "DANGAUS IR ŽEMĖS SŪNŲ"	10-13
A. Kurauskas FOTOGRAFIJOS MENAS	16
A. Grauslys ATSILIEPIMAI IR ATOVEIKIAI	22
G. Kijauskas, S. J. KRIKŠČIONYS PASAULYJE	25
P. K.. ARGI TĖVAI NETURĖTŲ ŽINOTI?	28
D. Bindokienė NAUJA SUKNELĖ MARYYTEI	30
Vy. Žm. ŽMONOS IR VYRO RAUDA	33
K. Bučmys, O. F.M. EKRANO MIRGESY	34

**LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas reli-
ginės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas**

Redaktorius Kęstutis Trimakas, S. J.

Redakcijos nariai Gediminas Kijauskas, S. J.

Arūnas Liulevičius

Administratorius Petras Kleinotas, S. J.

Dailininkas Algirdas Kurauskas

Fotografas Algimantas Kezys, S. J.

Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, 111. 60636

Telefonas REpublic 7-8400

Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko

Fotografijos A. Kezio, S. J.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 300 Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

PASAULIS yra pakitęs. Žmogus savo mirtingose rankose laiko galią panaikinti ir visokį žmogaus skurdą, betgi ir visą žmogišką gyvybę. O tačiau tie patys revoliuciniai įsitikinimai, už kuriuos mūsų proseneliai kovojo, tebelemiami pasaulyje — tai tie įsitikinimai, pagal kuriuos žmogaus teisė pareina ne iš valstybės dosnumo, bet iš Dievo rankos.

Dabar ir vėl trimitas kviečia mus — ne kaip kvieslys paimt ginklus, nors ginklų mums reikia; ne kaip šauksmas mūšiui, nors mūšiui esam pasiruošę; bet kaip kvietimas metus iš metų besitęsiančią kovą prietemoje vesti — “džiaugiantis viltimi, esant kantriems suspaudime” — kovą prieš bendrus žmonijos priešus — tironiją, skurdą, ligas ir patį karą...

Tad, mano tautiečiai — amerikiečiui, neklauskite, ką jūsų kraštas gali padaryti jums, bet ką jūs galite savo kraštui padaryti. Mano bendrapiliečiai iš viso pasaulio, neklauskite, ką Amerika gali jums padaryti, bet ką visi kartu galime padaryti žmonių laisvei. Galų gale, kas jūs bebūtumėte — Amerikos ar pasaulio piliečiai, reikalaukite iš mūsų tokių pat aukštų pastangų ir pasiaukojimo, kokių reikalaujame iš jūsų. Tyrai sąžinei esant vieninteliu atlyginimui, o istorijai — galutiniam mūsų darbų teisėjui, eikime pirmyn vesti mūsų mylimą kraštą, Dievo palaimos bei pagalbos prašydami, betgi žinodami, kad čia žemėje Jo darbas turi būti ir mūsų pačių vykdomas.

John F. Kennedy

GYVENIMUI TEKANT

■ PREZIDENTO MIRTIS

Prieš trejetą metų naujasis Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentas John F. Kennedy, jausdamas tiek savo užimamų pareigų svarbą, tiek savo asmens ribotumus, kvietė ne tik Amerikos, bet ir viso pasaulio piliečius, pajusti atsakomingumą ir pasirinkti ne savo mirtingose rankose laikomus, visai žmonijai mirtį nešančius ginklus, bet taikias priemones iš žmonių tarpo pašalinti skurdą, ligas bei karus.

Per trejetą metų vis daugiau žmonių įsitikino jaunojo Prezidento gera valia bei rimtom pastangom įgyvendinti savo užsibrėžtus tikslus. Todėl, kai pasklido aitri žinia apie Prezidento nužudimą, buvo priblokšti ne tik jo suinteresuoti sekėjai, ne tik amerikiečiai, bet visi, kuriems jo asmuo ir užimama pozicija simbolizavo paskelbtus siekius bei idėjas.

Šūviai iš pasalų pakirto ne tik Prezidento gyvybę; jie pažeidė ne tik vienos valstybės, bet visos žmonijos savigarbą. Po tos mirties pasaulis nebeliko toks, koks buvo. Smurtas kirto... Kokiuo tikslu, dar neišaiškinta. Bet tai buvo smurtas žmogaus rankoj! Ir pirmą kartą gal visoj žmonijos istorijoj kilo toks visuotinis gedulas žmogaus mirtim ir toks viešas pasipiktinimas žmogaus smurtu.

O smurto buvo ir anksčiau,... ir buvo jau per daug. Tais pačiais metais ne vienas žmogus — net ne vienas prezidentas — krito nuo brolžudiško smūgio. O ištisos tautos liko apatijoje. Ir tik šio prezidento gyvybės auka visus pažadino...

Šis pirmagimis jausmas — ne rankas nuleidęs, gniuždantis liūdesys, bet skausme gimęs pasiryžimas smurtą gėriu nugalėti — mummyse iš naujo tepabunda kiekvieno smurto akivaizdoje. Tik tai pilnai įprasmins Prezidento mirtį.

■ SUSIRINKIMAS PUSIAUKELĖJE

Baigėsi antroji Bažnyčios Susirinkimo sesija. Pirmoje sesijoje išryškėjusi pažangiųjų ir konservatyviųjų nuomonių pasidalinimai tęsėsi ir antroje sesijoje. Tačiau, nors skirtumai buvo dideli, jie nebebuvo tokie dramatiški, kaip pirmoje Susirinkimo dalyje, nes nuomonės atskirais klausimais kirto blokų linijas.

Ši Susirinkimo sesija ilgiausiai svarstė schemą apie Bažnyčią, kurios ankstyvesnis projektas pirmoje Susirinkimo dalyje buvo atmestas. Diskutuotas vyskupų kolegiskumo klausimas, bet prie nutarimų dar neprieita. Pradėta diskutuoti, bet nebaigta ekumeninė schema su religinės laisvės deklaracija ir skyriumi katalikų santykiams su žydais paryškinti. Susirinkimas priėmė pirmoje dalyje svarstytą planą liturginei reformai ir išleido deklaraciją komunikacijos priemonių reikalu.

Šioji Susirinkimo sesija buvo turtingesnė mintimis, negu dekretais ar nutarimais. Darbas vyksta labai pamažu, todėl dar pramatomos bent dvi Suvažiavimo sesijos.

■ LITURGINIS ATSINAUJINIMAS...

Bažnyčios Susirinkimas patvirtino projektą liturginiam atsinaujinimui. Tautinėms vyskupų konferencijoms leidžiama pritaikyti Mišių ceremonijas prie krašto papročių, kai kurias maldas kalbant savąja kalba.

Leidimas Mišiose melstis savąja kalba atveria viltingas galimybes ir mums, lietuviams. Mišios galės būti stipri, vienijanti bendruomenės malda. Reikalingas gyvenamojo krašto hierarchijos leidimas paruošti ir naudoti lietuviškas bendruomenės Mišias. Pijaus XII "Exsul Familia" konstitucija užtikrina išeiviams teises religiniam aptarna-

vimui sava kalba. (Tikėkime, kad stambus lietuvių įnašas Washingtone statomai Marijos šventovei dar labiau palengvins tokią leidimą JAV gauti). Susirūpinti reikia, nes, proga nepasinaudojus, gali būti greitai per vėlu: jei nesimelsime lietuviškai, melsimės krašto kalba.

■ ... I R SVARBUS ĮRANKIS LIETUVIAMS

Liturginis atsinaujinimas lietuvių tarpe remsis bendruomenės Mišiomis. "Būk mums malonus" maldaknygėje jau turime švenčių ir sekmadienių Mišių lietuvišką vertimą — ši maldaknygė dar labiau paskleistina ir vartotina.

Tačiau liturginiai metai yra tokie turtingi, kad sekmadienių Mišių lietuviško vertimo nepakanka. Mūsų gyvenamuose kraštuose, Amerikoje, Vokietijoje, liturginis gyvenimas yra gyvas ir žada dar gyvesnis tapti. Jaunimas per mokyklas pratinamas dažnesnėms, net kasdieninėms Mišioms. Jei lietuviško kasdienio mišiolo neturėsime, jaunoji karta pasirinks gyvenamųjų kraštų kalbą išleis-tus; o vyresnioji karta liktų be priemonių giliau į Bažnyčios liturginį gyvenimą įsi-jungti. Tad verta mums lietuvišku kasdieniu mišiolu susirūpinti.

■ VIENYBĖS SAVAITĖ

Iš su virš trijų milijardų žmonių maždaug vienas trečdalis yra pakrikštyti. Deja, tie krikščionys yra susiskaldę. Augantis eku-meninis sąjūdis tiek katalikų Bažnyčioje, tiek kitų krikščionių grupėse siekia užgydy-ti atvirą išsiskyrimo žaizdą. Kas tą žaizdą pajunta, tas dideliu troškimu stebi kiekvieną susiartinimo žingsnį. "Jaudinančiai mus veikė straipsnis apie Taize's bendruomenę ("L. L.", 1963, 11 nr., 298 psl.), rašo skaitytojai (taip pat žr. A. Grauslio str. "Atsiliepiamai ir atoveikiai" šio numerio 22 p.). Vienybės savaitėje, sausio 18-25 d., krikščionys jungiasi maldoje, kad visi būtų vie-na.

■ PAŠAUKIMŲ ARENA

Faktai byloja, kad vienuolynai yra atlikę didelį religinį bei kultūrinį darbą ne tik

praeities Europoje, misijų kraštuose, laisvoje Lietuvoje, bet ir čia dabar lietuvių išeivijoje, kur apie religinius centrus spiečiasi ir didelė lietuviška veikla. Net ir nepasitenkinimas viena kita kai kurių vienuolių neigiamą apraiška — pvz. pradėjimu nutautėti ir nutautinti — parodo visuomenės į vienuolynus sudėtas viltis ir tuos faktus esant tik išimtiniais nukrypimais nuo tikrų vienuoliškų užduočių.

Pašaukimai į vienuolių ir kunigų eiles yra negausūs, o darbai — neapbrėpti. Dėl pašaukimų stokos lietuviškieji vienuolynai stovi dilemoje: arba ribotis ir toliau pašaukima vienas iš lietuvių tarpo ir, jų mažai esant, pamažu nuskursti ir išnykti; arba išlaikyti ir plėsti savo veiklą, priimant sve-timtaučius ir taip pamažu nutaustant.

Pašaukimams ugdyti ir lietuvišką visuomenę plačiau tais klausimais supažindinti šių metų kovo 7—14 d. yra ruošiamas pašaukimų savaitė Čikagoje. Visa eilė kompetentingų prelegentų — A. Augustinavičienė, prel. V. Balčiūnas, dr. J. Brazaitis, dr. J. Girnius, tėv. B. Markaitis, S. J., dr. S. Sužiedėlis, dr. A. Šidlauskaitė, dr. V. Vardys, dr. V. Vygantas, yra pakviesti skaityti paskaitas sekančiomis temomis: kas yra pašaukimas; pašaukimas ir asmenybė; kunigystė; vienuolis ir profesija; vienuolynų vieta bendruomenėje, Bažnyčioje; jų įnašas į gyvenimą, mokslą ir menus; vienuolis ateities perspektyvoje.

Šie klausimai bei rūpesčiai, toli prašokdami Čikagos miesto ir vienos savaitės ribas, nusipelno visų lietuvių susidomėjimo. Paskaitų mintys bus talpinamos mūsų žurnalo puslapiuose bei kitoje spaudoje.

■ NAUJI BENDRADARBIAI

Mums džiugu skaitytojams pristatyti mūsų naują redakcijos narį dr. Arūną Liulevičių, kurio intelektualiniai bei visuomeniniai interesai bus didelis įnašas mūsų žurnalui. Taip pat malonu pranešti, kad trys amerikiečių universitetuose dėstantys profesoriai — dr. V. Bieliauskas, dr. J. Pikūnas ir dr. A. Sužiedėlis — sutiko bendradarbiauti mūsų žurnalo psichologijos skyriuje.

TIKINČIOJO SANTYKIAI SU NETIKINČIUOJU

Nepaisant visos ateizmo priešybės teistui, privalu ateiste regėti ne priešą, o artimą. Kiekvienas žmogus žmogui yra artimas, nes visi lygiai esame sukurti pagal Dievo paveikslą ir panašumą. Dėl to ir ateiste reikia regėti žmogų, o ne "bedievi". Savo būties gelmėj niekas nėra "bedievis", nes visų būtis atspindi Kūrėją. Ateistinis nusistatymas nepakeičia paties žmogaus, ir žmogus be Dievo iš tiesų tėra žmogus be tikėjimo į Dievą.

Eiti į ateistą kaip žmogų, o ne "bedievi" reiškia ir pačiam teistui eiti kaip žmogui, o ne kaip teisėjui. Kadangi tikėjimas galutinai yra malonė, tai ne žmogui teisti žmogų dėl netikėjimo. Tikėjimas į Dievą įpareigoja ne kitų teisimui, o artimo meilei. Tai įpareigojimas nelikti abejingiems, bet likti nuolankiems, degti meilės rūpesčiu, bet ne išdidybe.

Neteisti kitų nieku būdu nereiškia likti jiems abejingiems ir tik savimi tesirūpinti. Savimi tesirūpinimas tėra ta savimeilė, kuri yra pati meilės priešybė. Artimo meilė išskiria tik kitų teisimą, o ne jais rūpestį. Kaino būtų atsakymas: nesu kitų sargas, tesižinie kiekvienas kaip išmano! Artimo meilė įpareigoja būti savo brolių "sargais" tokiu imperatyvumu, kad be žmogaus meilės negalima kalbėti nė apie Dievo meilę. Žmogaus meilė liudija ir Dievo meilę. Yra artimo meilės pareiga alkstantį papenėti ir trokštantį pagirdyti. Bet dar labiau yra artimo meilės pareiga sielotis savo brolių netikėjimu ir padėti jiems Dievo ieškoti. Pasmerkdamą kainenį abejingumą, artimo meilė įpareigoja apaštalavimui.

Nepaisant apaštalavimo pareigos aki-vaizdumo, visada yra pavojus susigundyti nieko nereikalaujančiu kvietizmu — likti pačiam ramiam ir palikti ramybėje žmogų

be Dievo. Dviem krašutiniais pavidalais išskyla kvietistinio abejingumo pagunda. Pirmasis pavidalas — siaubinga "netikėlio" baimė ir paniškas bėgimas nuo netikinčiųjų lyg nuo maro. Tas siaubas, kurį kelia amžinoji sielos pražūtis, persikelia ir apskritai netikėjimui. O toliau savo ruožtu nuo netikėjimo šis siaubas persikelia ir pačiam netikinčiajam. Taip pat šį siaubą gilia prielaida, kad netikinčiajam nerūpi dora, nėra jokių varžtų, ir iš jo galima visko laukti. Dėl to ir baiminamasi "susitepti" tais, kurie netiki. Be abejo, netikėjimas sudaro sielai pavojų, nukreipdamas žmogų nuo pašaukimo amžinybei ir aprėždamas šios dienos kasdienybę. Tačiau tai joks pagrindas tikinčiajam bėgti nuo netikinčiojo. Priešingai, kadangi netikėjime iš tiesų yra žmogui pavojaus, tai kaip tik privalu ne šalintis, o broliškai padėti šiame pavojuje. Nors ir kaip mus bauginų kieno nors dabartinis gyvenimas, niekas nėra iš anksto pasmerktas. Todėl neteisu ir mums imtis bet kokio smerkimo. Kada baiminamasi "susitepti" savo netikinčiaisiais broliais, iš tiesų ne dorinis jautrumas liudijamas, o tik vykdomas neteisis artimo teisimas.

Tačiau, kadangi neturime teisės kitus teisti, tai neturime teisės nė juos išteisinti. Reikia tai pabrėžti, nes yra ir antras kvietistinio abejingumo pavidalas — nerūpestingas apsipratimas su ateizmu. Mūsų amžių pastarasis pavojus yra daug aktualesnis už pirmąjį. Baisėjimąsi netikinčiaisiais pavadintume greičiau "viduramžiniu", o ne mūsų laiko jausmu. Mums greičiau gresia pavojus apskritai nebesijaudinti dėl netikėjimo. Sutinkame ateistus kiekviename žingsnyje, gerbiame jų įsitikinimo nuosirdumą, bendradarbiaujame pasaulietiniuose reikaluose, palaikome bičiuliškus

*Su vienu kitu
praleidimu ar pakeitimu
iš netrukus spaudoje pasirodysiančios
"Žmogus be Dievo" knygos
baigiamojo žodžio*

santykius. Tai visa natūralu, ir nieku būdu dėl to netenka priekaištauti. Tačiau to viso dar nepakanka, nes visa tai lieka paprastas mandagumas ar toks pat bičiuliškumas. Krikščioniškoji artimo meilė reikalauja ne tik būti korektiškais ir žmogiškai šiltais, bet ir neužmiršti to, kas žmogui yra visų svarbiausia. Dievo klausimo išjungimas etiketo ar bičiuliškumo vardan yra nesusipratimas. Tikras žmogaus žmogui atsiskleidimas negali būti sąlygojamas "nelietimu to, kas skiria". Mažai ko verti tie seklūs ryšiai, kurie išlaikomi tik vengimu liesti skirtybes. Tikra žmogui pagarba liudijama nuoširdžiu atvirumu, o ne saloniniu "ramybėj palikimu". Negaliu palikti ramybėj tą, kurį myliu, nes tai būtų lygu likti jam abejingam. Turiu visus savo artimuosius neraminti tuo, ką laikau esmingu rūpesčiu. O Dievo klausimas žmogui yra pats esmingiausias, nes jo atsakymas apsprendžia ir žmogiškosios egzistencijos galutinę prasmę. Todėl Dievo klausimas ne tik neramins, bet ir turi neraminti mąstantį žmogų, nenorintį pasitenkinti diena iš dienos gyvenimu.

* * *

Privalu neraminti žmogų be Dievo, žadinant ieškoti Nelygstamosios Tiesos. Bet nieko negalima sužadinti tuo bedvasiu uolumu, kuris nuo seno žinomas fariziejizmu. Tai antrasis apaštalavimo dvasios priešas. Kaip kvietistinis abejingumas aplamai atsisako apaštalauti tiesą, tai fariziejinis uolumas apaštalavimą karikatūriškai iškreipia. Tikras apaštalavimas lygiai dega tiesos ir žmogaus meile. Nemylint tiesos, negali būti ryžtamasi ją skleisti. Nemylint žmogaus, negali būti nenusiviliama po pirmos neišvengiamos nesėkmės. Kas iš tiesų myli tiesą, tas tesijaučia jos tarnu, o ne "savinin-

ku". Kas iš tiesų myli žmogų, tas lygiai visus broliškai vertina ir lygiai visais pasitiki ligi galo. Priešingai, kada stokojama tiesos ir žmogaus meilės, savaime įsikeroja teisėjiška išdidybė. Kas laiko tiesą savo "nuosavybe", tas ir pats jaučiasi teisuoliu, išdidžiai žvelgiančiu į visus kitus kaip turinčius iš jo semtis tiesą. Skelbiama nebe tiesą, o save patį lyg įsikūnijusią tiesą. Tačiau, kadangi niekas nėra tobulybė be dėmės, tai niekas iš tiesų nėra pačios tiesos įkūnijimas. Savęs paties iškėlimas tobulybe neišvengiamai virsta veidmainybe, dengiama formaliu ritualizmu. Negalint pačiam nejausti, kad veidmainybe vis tiek lieka permatoma, užuot angažavusis gyvam tiesos liudijimui, visos pastangos nukreipiamos į žodinį jos skelbimą. Tuo būdu vietoj tiesos apaštalavimo ir sulaukiama tik įkyraus pamokslininkavimo ir bergždžio priekaištavimo visiems, kurių žodžiai neišjudino.

Žodis tik tada yra paveikus, kai už jo stovi pats žmogus, t. y., kai bet kuri tiesa ne tik garsiai skelbiama, bet ir giliai tikima. Kur jaučiama tik propaganda (ta bedvasio skelbimo prasme, kurios šis žodis per laiką įgijo), ten tik "klausomasi", bet mažai kas iš tiesų "girdima". Ypač tai visa galioja tikinčiųjų ir netikinčiųjų santykiui. Dievo klausimas yra ne tik esmingiausias, bet drauge ir jautriausias klausimas, sprendžiamas intymiausioji sielos gelmėj. Daugelis netikinčiųjų iš tiesų nori "būti palikti ramybėj". Ne dėl to, kad būtų netikima iš "piktos valios", o dėl to, kad dažnai netikėjimas yra išaugęs iš kokios nors skaudžios patirties ir dėl to lieka lyg žaizda, kurią liesti lygu iš naujo atverti. Turiu mintyje tuos atvejus, kai nusprendžiama Dievo nesant, skaudžiai pergyvenus nežmonišką žiaurybę ar aklą atsitiktinybę (kaip V.

Woolf rašė, "ateistu pasidaryti pilnai pakanka būti liudininku, kaip tavo akivaizdoj krentas medis užmuša tavo seserį"). Liesti, kas skaudžiai intymu, reikia tikro subtilumo, kurį gali užtikrinti tik žmogų mylinti širdis, o ne teisuoliška išdidybė. Tikėjimas į Dievą visada yra nuolankus suklupimas prieš Nelygstamąją Paspaltį. Priešingai, kiekviename netikėjime visada yra išdidumo nenusilenkti prieš tai, kas peržengia žinojimą. Kaip netikintysis gali būti sužadintas nuolankumui, jei, štai, nuolankumo apaštalas stovi prieš jį išdidus kaip dievas?! Neįmanoma išdidumą suneraminti išdidumu. Tik nuolankumas gali suneraminti išdidumą. Išdidžiai teisuoliškas pamokslininkavimas tegali žadinti neapykantą ir tuo pačiu tik pagilinti netikėjimą, o ne jį suneraminti.

Pats nelemčiausias nesusipratimas — tai tiesą skelbti prievarta. Tai nebe tik karikatūrinis apaštalavimo iškreipimas, bet ir tiesiog jo išniekinimas. Iš vienos pusės šis nesusipratimas remiasi tiesos esmei svetimumu nusistatymu, kad tiesos tarnybon mobilizuotina ir jėga. Iš antros pusės savo ruožtu šio nusistatymo pagrindas yra klaidos supratimas nusikaltimu. Kada skirtingas įsitikinimas laikomas nusikaltimu, visada gyva prievartos pagunda nuosekliai "legalizuojasi" pareiga visomis priemonėmis kovoti prieš "nusikaltimą", imantis "nusikaltėlių" jėga grąžinimo tiesos kelian. Teisu trokšti, kad visus jungtų tiesa: vienybės troškimas savo pagrindą turi pačios tiesos prigimtyje. Tiesa tėra viena. Bet kaip tiesa tėra viena, taip tėra vienas kelias į tiesą — laisvė. Niekas negali būti tieson atverstas prievarta. Tiesa taip pat negali būti įsakoma, kaip ji negali būti nė uždraudžiama. Nėra būdo žmogui priversti žmogų tikėti tai, ko jis pats netiki. Kiekvienas gali rasti kelią į tikėjimą tik jis pats—drauge, gal būt, su savo artimiausiais žmonėmis, bet niekada kieno nors iš aukščiau valia. Vėlai buvo praregėta, kad krikščioniškoji artimo meilė savyje slepia ne tik apaštalavimo, bet ir tolerancijos reikalavimą. Be abejo, mylėti kiekvieną, kaip save patį, yra daugiau ne-

gu tik pakęsti ir nebūti niekieno mirtinu priešu. Deja, kur stokojama tolerancijos, ten stokojama ir meilės. Kaip galima kalbėti apie artimo meilę, negalint jo pakęsti. Meilė neįmanoma be tolerancijos.

Kituose visos kaltės matosi. Tik savyje pačiuose sunku kaltę praregėti, nes savo pačių kaltės priskiriamos "laiko dvasiai" ar "kitiems". Visi esame susirūpinę iškilusia ateizmo banga. Bet kokių būdu ateizmas iškilo mūsų krikščioniškojoje civilizacijoje? Šiuo atveju neįmanoma rasti jokių "kitų", kuriems būtų galima priskirti ateizmo įžiebimą. Ateizmas neįsiveržė iš šalies su kokia nors tauta be Dievo, kuri būtų savo netikėjimu ir mus užkrėtusi. Jokios tokios pašalinės invazijos nebuvo. Ateizmas išsiskleidė mūsų pačių tarpe. Todėl mumyse pačiuose tenka ieškoti ir atsakymo, kaip ateizmas galėjo išaugti toje civilizacijoje, kurią vadiname krikščioniškąja civilizacija.

Nesant "kitų", kuriems būtų galima kaltę suversti, bet nenorint jos ieškoti savyje pačiuose, būdingai bandoma ateizmo versmės ieškoti įvairiuose abstrakčiuose veiksniuose. Ypač būdingai bandoma ateizmo kilmės ieškoti filosofijoje. Labai krikščionyse populiari ši naujųjų amžių filosofijos istorinė apžvalga: iš pradžių žinojimo vardan paneigtas Apreiškimas, paskui Dievas išblankintas tik į Pasaulio Architektą, o galų gale prieitas atviras ateizmas. Yra tam tikros tiesos šioje naujųjų amžių filosofijos scheme, vaizduojančioje Vakarų dechrisianizacijos vyksmą. Tačiau apskritai ši schema neatsako paties klausimo. Ji nušviečia, kaip ateizmo brendimas atsispindėjo filosofijoje, bet parodo, kaip ateizmas išsiskleidė krikščionyse. Neteisu filosofiją laikyti kalta dėl ateizmo įsižiebigimo. Pirma, aplamai filosofija nėra tokia įtakinga, kaip prileidžiama tada, kai norima jai kurią nors kaltę priskirti. Nors kiek patiktų filosofo savimeilei būti tokiam įtakingam, jis žino savo veikmę esant daug kuklesnę. Be abejo, filosofinė mintis veikia gyvenimą. Tačiau gyvenimas nėra jau toks paklusnus filosofinei minčiai. Nepaisant metafizinių

GALUTINAI DIEVUI atsiskleidžiama ne žinojimu, o tikėjimu. Iš vienos pusės, tai reiškia, kad Dievas iš tiesu nerandamas tol, kol Jo neieškoma visa širdimi. Bet iš antros pusės, Dievui rasti nepakanka nei tik suvokti loginius Dievo buvimo įrodymus, nei tik regėti gyvenimo be Dievo neįmanomybę, nei tik ilgėtis kaltes atleidžiančios Meilės. Dievas nerandamas be tikėjimo. Kaip kartą vienam iš savo katalikų draugų išpažino A. Malraux "tėra vienas atsakymas į žmogaus klausimą — tai katalikybė, bet aš ja netikiu". Čia "užburtasis ratas": negalima Dievo išpažinti be tikėjimo, o savo ruožtu tikėjimas yra neįmanomas be suklupimo maldai. Kol siziifiškai ryžtamasi savo didybę įrodyti išdidžiu žmogiškosios dalios tragizmo pakėlimu, tol ir beviltiškai ir sukamasi tame užburtajame rate. Iš šio rato galima išsiveržti tik tikėjimo šuoliu. Šis šuolis nėra aklas, nes remiasi visoje būtyje slypinčiu Dievo liudijimu, bet vis tiek galutinai jis yra malonė teologinė šio žodžio prasme. Todėl ir tenka ne didžiuotis savo tikėjimu, o už jį dėkoti, tuo pačiu — ne nusikaltimu laikyti netikėjimą, o melsti tikėjimo malonės ir tiems, kurie tebesisuka užburtajame rate.

Dr. Juozas Girnius

skirtybių, visada filosofų mintyje buvo daug kilnybės. Deja, paprastai filosofų apeliavimas liko be atgarsio. Visada filosofinės minties įtaka ribojosi ir ribosis negausiais intelektualinio elito sluogsniais. Masės daugiau filosofais susidomi tik tada, kai randa savo pačios nusistatymus filosofijoj išreikštus. Ir šiandien nebūtų J.-P. Sartre'ui tokio plataus dėmesio, jei ateizmas nebūtų taip plačiai išsiliejęs. Antra, ateistinė mintis nebuvo taip brandinama naujųjų amžių filosofijos, kaip prileidžiama, ieškant ateizmo versmės filosofijoje. Nors ir vyko naujųjų amžių filosofuose daugiau ar mažiau ryškus atsitolinimas nuo krikščioniškosios tradicijos, tačiau apskritai nieku būdu tai nebuvo žengimas į ateizmą. To tarpo, kuris skiria "filosofų Dievą" nuo "Abraomo Dievo", visiškai negalima lyginti su ta neperžengiama praraja, kuri skiria Dievo išpažinimą nuo jo ateistinio neigimo. Pirmieji reikšmingi ateistai filosofai pasirodė tik pereitame šimtmetyje, kai netikėjimas jau veržėsi į mases. Už visus ateistus filosofus, draugėn sudėtus, daugiau netikėjimo išplitimui padarė Marksas. O Marksas visų pirma priklauso nebe filo-

sofijos, o proletariato sąjūdžio istorijai. Pagaliau, jei ir iš tiesų filosofai būtų atsakingi už ateizmo iškilimą, liktų klausimas, kodėl jie patys prarado tikėjimą į Dievą.

Kaltės dėl ateizmo iškilimo bei išplitimo tenka ieškoti ne filosofijoj ar kitose abstraktybėse, o savyje pačiuose, krikščionyse. Krikščionybės istorijai priklauso skirsnis, kurį tenka įvardinti: krikščionių neištikimybė krikščionybei. Kaip niekas asmeniškai negalime likti be dėmės, taip ir jokia civilizacija negali būti idealiai krikščioniška. Nė viduramžiai nebuvo idealiai krikščioniški. Neteisu juos beatodairiškai juodinti, kaip mėgstama netikinčiųjų, bet taip pat neteisu juos besąlygiškai idealizuoti, kaip linkstama jų gynėjų. Formalus krikščionybės antspaudas visame viduramžių gyvenime dar neliudija tokio pat krikščioniškosios dvasios išplitimo. Reformaciniai sąjūdžiai nebūtų įsižiebę tokiu pavidalu, koku įsižiebė, jei nekrikščioniškos žarijos nebūtų nuo seno rusėjusios pačiuose krikščionyse. Su naujaisiais amžiais prasidėjusios katalikų ir protestantų aitrios kovos akivaizdžiai parodė, kaip toli krikščioniškajai civilizacijai buvo ligi krikščioniškosios dvasios. Šių

kovų metu užsimezgė skepticizmas, bestebint, kaip piktai savo tarpe riejasi tie, kurie lūpomis skelbia priešų nežinančią artimo meilę. Tik dabar pamaži imama praregėti krikščioniškąjį solidarumą, kai tiek katalikiškuosius, tiek protestantiškuosius kraštus smelkia plintantis ateizmas ir kai komunizmas rengiasi visą pasaulį paversti pasauliu be Dievo.

Ar nebuvo krikščionybė ginama? Buvo ginama ir yra ginama. Deja, nepakanka krikščionybę "ginti", nes visų pirma reikia krikščioniškai gyventi. Nesunku krikščionybę "ginti", nes pakanka tik "gintis" nuo priešų ir juos savo ruožtu "pulti". Bet sunku krikščioniškai gyventi, nes tai reikalauja be dėmės gyventi. Tai galioja ir asmeniniam gyvenimui, ir viešajam reiškimuisi. Krikščionybė negali būti nei skelbiama, nei ginama nekrikščionišku būdu.

Kasdieniškai vadiname geru krikščioniu tą, kuris pildo religines prievoles, nežiūrėdami, kiek pats gyvenimas atitinka krikščioniškosios artimo meilės dvasią. Iš tikrųjų tokia "gero krikščionio" samprata greičiau atitinka teisuoliško fariziejaus apibrėžtį. Kas gi yra fariziejizmas, jei ne formalus pamaldumas be Dievo baimės ir be žmogaus meilės? Formalioms religinėms prievolėms atlikti daug ko nereikia, pakanka nepatingėti. Bet krikščioniškam gyvenimui reikia visko: ne tik laiko, bet ir aukos. Tačiau, krikščioniškai negyvenant, praranda savo prasmę ir pats religinis uolumas. Ne religinė praktika dengia gyvenimą, o gyvenimas liudija religinės praktikos autentiškumą. Daug yra netikėjimo, kuris labiausiai remiasi pasipiktinimu nuvyliusiais krikščionimis.

Ne formalus pamaldumas, o tikra artimo meilė gali liudyti Dievą tiems, kurie neranda nieko aukščiau žmogaus. Paprastai akys kreipiamos į žvaigždynus liudyti visatos Kūrėjui. Bet dažnas varganoje kasdienybėje, slegiamas skurdo rūpesčių ir likimo smūgių, neturi nė kada pakelti akis nuo "žemės" į žvaigždes. O pakėlus akis į žvaigždes, jų šviesa pasirodo tokia pat šalta, kaip širdis tų, kurie skuba pro šalį, te-

sirūpindami savimi pačiais. Yra didybės žvaigždynuose. Bet nepalyginamai didesnė žmogaus didybė. Niekas giliau neliudija Dievo, kaip žmogus, ir niekuo žmogus giliau neliudija Dievo, kaip meile. Meilė liudija Dievą skaidriau už visus žvaigždynus. Bet tuo pačiu tai galioja ir atvirkščiai: niekas taip neužskleidžia žmogui Dievo, kaip žmogaus žmogui abejingumas. Žvaigždžių abejinga šviesa neteikia žmogui paguodos, bet taip pat žvaigždžių šaltis nė jo nesukrečia taip, kaip šaltis tų, iš kurių jis ilgėjosi žmogiškos šilumos, žvaigždžių šaltis neužgniaužė niekieno tikėjimo į Dievą. Bet žmonių šaltis daugelį sukaustė netikėjimo ledu. Pergyvendami meilės stoką žmoguje, pajuntame lyg nebe tik žmogaus, bet tiesiog pačios nebūties šaltį. Retai žmogus praranda tikėjimą ar atsiverčia į Dievą prie stalo, sverdamas įrodymus, abstrakčiai filosofuodamas. Paprastai Dievui prarasti ar jam at-rasti lemiančia paskata yra vienokia ar kitokia gyvenimo patirtis pačių žmonių tarpe.

Asmeninis ir viešasis krikščionio gyvenimas neturi išsiskirti. Tai nelengvas reikalavimas. Krikščioniškai reikštis viešajame gyvenime yra dar sunkiau negu asmeniuose santykiuose. Asmeniškai kartais tiesiog gėda pasirodyti nekrikščionišku elgesiu. O viešajame gyvenime galima gėdą pridengti ūkio, politikos ir kitomis "būtinybėmis". Tas pats, kuris negalėtų ramia sąžine nuginti elgetą nuo durų, savo įmonėje gali ramiausiai skriausti neteisingu atlyginimu. Tas pats, kuris gėdytųsi pasirodyti melagiu, politiniuose santykiuose ramia sąžine išminties ieško ne Kalno Pamoksle, o Machiavellio "Kunigaikštyje". Krikščioniškai viešąjį gyvenimą tvarkyti yra visiškai kita negu jo tvarkymą turėti "savo" (krikščionių) rankose. Valdžiai laimėti pakanka tų pačių priemonių ir krikščionims, kaip kitiems: nesunku susitelkti į "savą" partiją. Tačiau tikrai sunku laimėtą valdžią krikščioniškai naudoti ir nestokoti nei intelektualinės drąsos, nei moralinio taurumo. Nauji klausimai verčia ieškoti ir naujų sprendimų, ir todėl nepakanka tik priešintis, beginant sena. Nieko nėra pasaulyje galutinai tobula, kad reiktų ką nors besą-

lygiškai ginti lyg amžinybę. Kai krikščionys nesuvokia naujai iškilusių gyvenimo rūpesčių, tai kiti imasi juos spręsti. O kai krikščionys pradeda priešintis tiems sprendimams, neskirdami, ką galima priimti ir ką tenka atmesti, neišvengiamai jie savo ruožtu sukelia priešišką nusistatymą ir pačiai krikščionybei. Naujųjų amžių istorijoje yra daug tokių atvejų, šie atvejai labai daug lėmė netikėjimo išplitimui ir suteikė ateizmui "ugnies". Savyje pačiame tebūdamas neigimas, pats ateizmas nieko negali uždegti entuziazmu. Entuziazmu ateistus uždegė vienoki ar kitoki gyvenimo rūpesčiai. Pirma tokiu rūpesčiu labiausiai buvo sąžinės laisvė, vėliau — socialinė teisybė. Šie rūpesčiai turėjo būti savi ir krikščionims. Bet prabėgo daug laiko, kol tai buvo suprata. Nors atskiri šviesūs protai, kaip F. Ozanamas, vysk. E. Ketteleris, ir laiku suprato naujuosius visuomeninius krikščionių uždavinius, aplamai krikščionys naujaisiais amžiais ilgai liko kurti "laiko šauksmui". Todėl šiandien plačios masės jau gyvena be Dievo.

"Krikščionių neištikimybės krikščionybei" skirsnį krikščionybės istorijoje liečiame ne lengva širdimi, o su giliu rūpesčiu. Nors asmeniškai nesame atsakingi už praeitį, tai yra vis tiek mūsų, krikščionių, istorija. Reikia blaiviai matyti praeities kaltes, nes jos yra įspėjimas ir ateičiai. Tačiau, kaip viskas nesunkiai matosi praeityje, taip sunku dabarties tikrovėj ir skaidriai susivokti, ir kilniai ištesėti. Praeities kalčių išvelgimas dar nieku būdu neteikia pagrindo teisuoliškai tikrybei: nebesame tokie, kaip buvo ankstesnieji krikščionys. Kokie iš tikrųjų esame, šiandien neįmanoma patiems spręsti. Šiandien stovime prieš naujus uždavinius ir jie liudys, ar juos sprendėme su krikščioniška atsakomybe. Kokie iš tikrųjų buvome, spręs tie, kurie po mūsų ateis.

Tik viena iš anksto yra tikra: būsime vertinami pagal tai, kiek būsime savo krikščioniškumą liudiję tauriu žmoniškumu. Tai visų laikų krikščionio matas, nes tikra Dievo meilė turi savaime išsiskleisti ir tikra

žmogaus meile. Ypatingu būdu žmoniškumo ilgesys yra "laiko šauksmas", kai įvairiais humanizmais "ieškoma žmogaus". Šis ypatingas rūpestis žmogumi išaugo, pradėjus suvokti, kad "Dievo mirtis", atseit ateizmas, žmogų pastatė prieš galutinę žmogiškosios egzistencijos beprasmybę. Tragiškas savęs suvokimas iš vienos pusės yra nuoseklus ateistinio žvilgio išplėtojimas, iš antros pusės — adventinis Dievo ilgėjimas. Tačiau sifizinė netikėjimo išdėdė šį ilgėsį užgniaužia, ir vietoj Dievo ilgesio įsiviešpatauja beiliuziškumo aistra. Todėl, užuot išpažinus žmoniškumo ilgesyje slypintį Dievo ilgėsį, ryžtamasi "ieškoti žmogaus" be Dievo. "Ar galima būti šventuoju be Dievo — štai vienintelė konkreti problema, kuri man šiandien rūpi". Šis A. Camus'o veikale prasiveržęs klausimas vaizdžiai išsako ateistinio humanizmo dramą. Kiek ši drama yra kilni savuoju žmoniškumo rūpesčiu, tiek ji lieka tragiška ateistinio "beiliuziškumo" iliuzija, kad galima žmogų įprasminti be amžinybės vilties ir pagrįsti žmoniškumą, paneigus visų mūsų broliškumą Dievuje.

* * *

Tai žmogaus be Dievo drama. Tačiau ir tikintieji nesame tik abejingi šios dramos žiūrovai, nes drauge tai yra mūsų laiko žmogaus drama. Tie klausimai, kuriuos kelia žmogus be Dievo, turi neraminti ir mus, nes mūsų pareiga liudyti šių klausimų krikščioniškąją atsakymą. Kaip galime savo laikui liudyti Dievą, taip galime jį užskleisti. Todėl ir stovime prieš klausimą, kuo pasirodysime — liudijusiais Nelygstamąją Tiesą ar tik savo neteisų bedvasį ir beširdį teisuoliškumą. Drauge su visais priklausome savo laikui ir esame atsakingi už visus, su kuriais šis laikas mums yra duotas. Netikėjimo iškilimas visada liudija kaltę ir tų, kurie nori jaustis teisiųjų oaze. Kai viesulas siaučia, jis lenkia ir oazės medžius, atseit, nieko neaplenkia. Todėl iš tiesų nėra oazės, tėra visų bendra atsakomybė už savo laiką, kiek jį naudojome keliu į esminę žmogaus tėviškę — Amžinybę.

VINCO KRĖVĖS SVYRAVIMAI IR PUSIAUSVYRA

STASYS YLA

Iš spaudai paruoštos
knygos "Dievo Sutemose"
apie lietuvių
religinius lūžius

Krėvės gyvenimas panašus į jo "Likimo kelią" Vinco — ieškotojo. Išklydo jis pasaulin iš paprasto tradicinio, giliai mistiško ir religiško kaimo. Ieškojo šviesos — ieškojo Žvaigždikio ir svėrėsi iš vieno polio į kitą. Pagaliau grįžo į tą kelią, nuo kurio pradėjo savo gyvenimą ir tai įvyko po įvairių bandymų, nesėkmių, nusivylimų — pačiame saulėleidyje.

10

TEISINGASIS: Viešpatie! Tu dar nepareisai žodžio dėl tų, kurie susvyravo paabejoję, kad Tu esi teisybės Dievas, ir nėra kito, kaip tik Tu. Jie suabejojo Tavimi ir Tavo keliais, Viešpatie! Suabejojo, kad Tu esi vienintelis viso gero šaltinis!

RŪSTUSIS: Tebūna ir jie prakeikti Tavo prakeikimu, rūstybės žaibų Viešpatie! Tamsybių bedugnė tebūna ir jų gyvenimo vieta! Tepaveldi amžinai beviltis nusiminimas ir jų sielas!

NARSUSIS: Tark jiems pasmerkimo žodį, dangaus galybių Viešpatie, ir mes nutrenksime juos, kur nudanginom prieš Tave sukilusiuosius!

GAILESTINGASIS: Pasigailėjimo Tėve, argi jau man nėra vietos Tavo širdyje, ir mano balsas nepasiekia Tavo ausies? Jei reikia, kad kentėtų tie, kurie susvyravo, ir skausmais išpirktų savo kaltes, tekenčiu aš už juos visus. Visus jų skausmus aš pasiimu sau, tik nebausk tų, kurie dar nenuėjo piktybės ir pražūties keliu!

BALSAS IŠ SOSTO: Jūs, kurie suabejojote, kad Aš esu Aš, ir svyruojate, kaip kryžkelėje bestovintieji! Nepašalinsiu jūsų iš savo širdies ir iš atminties neišbrauksiu, nes mylėdamas pašaukiau jus iš nebūties gyvenimą, kad mano sūnūs būtų. Bet suabejojote, kad Aš esu Aš, teisybės ir gėrybės šaltinis, susvyravote pasirinkimo valandoje ir dar neišsklaidėte abejonių savo sieloje. Todėl eisite į pasaulius, kūnais prisidengę ir keliausite, kol liausitės svyravę, kuri turite pasirinkti kelią pas Mane ar tą, kuris yra mano priešas. Jūs, amžinieji, savo kelionėje paragausite mirties! Jūs, laimei gimusieji, patirsite sielvarto ir skausmo, išgersite iki dugno kartybės taure. Šviesai iš nebūties išsaukti išmatuosite tamsybių bedugnes. Keliausite tarp skausmų ir ašarų, tarp gero ir pikto, tarp aukšto ir žemo, iš vieno pasaulio į kitą, kol pagaliau pasirinksite mano tiesą ar tai, kas jai priešinga. Eikite dabar iš čia ir keliaukite, tremties sūnūs!

GAILESTINGASIS: Sunkus ir pavojų kupinas kelias, kuriuo paskyrei savo malone jiems eiti. Aš bijau, mieliausias Tėve, kad juo keliaudami gali paklysti ir paklydę amžinai žūti tamsybių bedugnėse! Leisk, gerasis mūsų visų Tėve, kad ir aš su jais eičiau tuo keliu ir eidamas praminčiau takus, kurie atvestų juos atgal, prie Tavo šviesaus veido. Kad galėčiau palengvinti gyvenimo našta, kurie pails ir pailsę galėtų sukaupti ir nenusikratyti savo abejonių, kad Tu esi tiesos ir gėrybės šaltinis. Kad nuraminčiau, kurie nusimins ir nusiminę galėtų netekti vilties surasti kelią į Tavo pasigailėjimo kupiną širdį. Kad galėčiau sustiprinti, kurie susvyruos ir susvyravę galėtų amžinai prarasti Tavo malonę. Leisk man, geriausias ir gailestingiausias Tėve, eiti su jais vienu keliu ir tapti Tavo akyse jų kaltės atpirkimo auka!

BALSAS IŠ SOSTO: Tu esi mano mylimiausias Sūnus, kuris atspėji mano sielos pojūčius! Tesie pagal Tavo norą, kuris yra ir mano noras.

Iš Vinco Krėvės "Dangaus ir Žemės Sūnų"

BRENDIMO VINGIUOSE

O gyvenimo saulėtekyje Vincas Mickevičius norėjo būti kunigu. Tur būt, šito norėjo ir jo brangioji, neužmirštamoji mama. Jau buvo įsivilkęs į sutaną ir skaitėsi Vilniaus kunigų seminarijos aliumnu, bet staiga po dviejų metų pasuko į šalį. Kodėl? Sakoma, dėl pasaulėžiūrinių abejonių. Bet tos abejonės var-

giai galėjo būti rimtos ir gilios. Kas jaunas neturi abejonių! Jei būtų buvusios tikrai rimtos tos abejonės, būtų toliau nuvedusios nuo bažnyčios ir kunigų. O Krėvė ir toliau nesibaidė kunigų, buvo pas juos ir jie jį mėgo. Kunigų dėka jis susiprato būti lietuviu ir apsisprendė savo talentą skirti Lietuvai.

Nenutraukė jis ryšių ir su kaimu. Keliaavo vasaromis po

Dzūkiją, rinko tautosaką, žavėjosi liaudies išmintimi, paprastumu, religišku. Krėvė liko prisirišęs prie savo tėvų, ypač religingos motinos. Tai buvo antras palaimingas veiksnys jo dvasiniame bren-dime.

Apleidęs Vilniaus kunigų seminariją, jis ruošėsi savo brandos atestatui privačiai. Ši aplinkybė taip pat verta dėmesio. Kas ištiesai lankė “klases” to meto gimnazijose, tas greičiau buvo išuktas i antireliginį sūkurį. Krėvė šito išvengė.

Aišku, jis negalėjo išvengti tam tikrų įtakų Kijevo ir Lvo-vo universitetuose. Bet įdomu, materialistinė pasaulėžiūra ta-da jam nedarė ispūdzio. Jį daugiau traukė ryšytinė mis-tika: domėjosi budizmu, rašė net mokslinį savo darbą iš šios srities. Tuo pačiu metu studijavo Kristaus istoriją ir pradėjo ruošti pamatus savo veikalui “Dangaus ir žemės sūnūs”.

Krėvė gana anksti, tur būt, Vilniuj, buvo paveiktas lenkų įtakos ir atrodė dings lietuvi-bei. Nūnai jam, kaip “Likimo kelių” Vincui, iškilo nauja vi-lionė: paaukoti savo kataliky-bę ir gauti profesoriaus kėdę Kijevo universitete. Bet jis to nepadarė — geriau pasirinko gimnazijos mokytojo vietą. Pradžioj dirbo Kijevo prie-miesty, vėliau Baku mieste, Kaukaze.

Neišsigynęs tėvų religijos, vis dėlto jis padarė naują ne-lauktą šuolį — susirišo su ru-

sų eserais — socialistais revo-liucininkais. Bet ir vėl kon-trastas: Baku mieste susipaži-no su Marija Karakaite ir su-tarė vesti ją katalikiškai. Par-vyko Vilniun ir šv. Mikalo-jaus bažnyčioj buvo sutuoktas kun. J. Tumo.

RELIGINIO ŽIBURĖLIO GYVYBĖ

Krėvė kartais toldavęs nuo religijos, kartais į ją tyliai artėdavęs. Tokį ispūdį jis da-rydavo jį arčiau pažinusiems, ypač vėliau. Studijų metu ir Kaukaze, atrodo, nenutraukė bent kai kurių maldingumo praktikų, įdiegtų šeimoj ir kunigų seminarijoj. Kartą jau tremty, Austrijoj, bendrų Kū-čių metu vienas dalyvis nuste-bo, jog ir jis, Krėvė, žegno-jasi.

— O kaipgi! — atsakė Krė-vė ramiai. — Aš visuomet žegnojuosi — nuo to laiko, kai motina mane išmokė.

Apie motinos įtaką Krėvė kalbėjo kartą stovyklos ka-pelionui kun. P. Brazauskui Austrijoje:

— Negaliu pamiršti, ką mo-tina vaikystėje man yra įdie-gusi. Vaiku būdamas, išikabi-nęs į jos sijoną, sekiau jos pė-domis į bažnyčią ir klausiau-si jos nurodymų. Visa tai la-bai giliai įsmigo mano širdy-ję ir niekuomet nebus iš jos išrauta. Ir šiandien, kada jau pasenau, po tiek metų audrų ir kovų bei nusiavyimų, gyve-

nu ir guodžiuosi tik tuo, ką jaunystėje gavau iš savo pa-maldžios motinos.

Su motinos vaizdu ir su kaimo žmonių religine šiluma siejosi ir Krėvės religinio ži-burėlio gyvybė. Sakysim, Kaune jis nebuvo matomas bažnyčioje, o, nuvykęs Dzūki-jon, ten eidavo.

— Galiu melstis tik kaimo bažnytėlėj, kur vargonai gro-ja, ubagai gieda, — prasi-tarė daug kartų dr. A. Vasiui. — Kauno bažnyčiose negaliu, nes jos lyg koncertų salės.

Grįžęs iš Kaukazo į Lietuvą 1920 m., Krėvė politiškai įsi-jungė į konservatyvią grupę ir vienu metu buvo net jos pirmininku. Susikirtęs su tau-tininkais po 1926 m. sukilimo, jis vėl artėjo prie “pažangio-sios” — kairiosios intelligen-tijos. Tuo pačiu metu jis bendravo su kunigais, kultū-rininkais, ypač rašytojais, kaip Jakštu, Maironiu, Vaiž-gantu ir kitais; pas juos sve-čiavosi ir jie jį aplankydavo. Krėvės durys Kaune nebuvo uždaromos ir kalėdojančiam kunigui iš šv. Antano parapi-jos, kurios ribose Krėvė gyve-no. Nemėgo jisai tik politi-kuojančių kunigų ir tokių ko-votojų su bedieviais, kaip kun. prof. A. Maliauskis.

KRĖVĖ TARP “BEDIEVIŲ”

Artimiausi Krėvės draugai vis dėlto buvo kairiojo sparno žmonės. Daugiausia jų buvo iš

Chaosso netvarkoje kamuoliais raitosi, banguoja tamsios juodos miglos. Tik liepsnoją žaibai matyti, tik nesiliaujami perkūnų trenksmai girdėti ir vėtrų piktas siutimas. Seka ilgi ilgi laikai. Pagaliau vėtros ima nutilti, vis rečiau skrieja žaibai, ir perkūnų trenksmai darosi ne tokie galingi. Sušvelnėję vėjai kilnoja praretėjusias miglas. Pasigirsta du balsai, kurie aidai kaip perkūnų trenksmai aptilusioje visatos erdvėje.

I BALSAS: Numalšintos audros ir chaosso galybė, ar girdi mane?

II BALSAS: Nenoriu girdėti, nes esi nepakenčiamas. Bet girdžiu. Ko nori. Galingasis?

I BALSAS: Kad nusilenktum man, nugalėtoju.

II BALSAS: Taip, tu dar galingesnis esi. Bet nesu nugalėtas.

I BALSAS: Sunaikinau tavo viešpatystę ir savo įkūriau, kad joje viešpataučiau.

II BALSAS: Nugalėjai mane, kaip galingą nugalį galingesnis. Bet aš nepavergiamas.

I BALSAS: Esi nugalėtas: turi man tarnauti.

II BALSAS: Ir nugalėtas aš pasilieku aš. Nėra, kas mane palaužtų.

I BALSAS: Nugalėjau ir palaušiu.

II BALSAS: Kas esi, kuris taip kalbi?

humanitarinių mokslų fakulteto, kuriame Krėvė, kaip dekanas, vadovavo net 14 metų. Katalikų akimis tas fakultetas buvo "bedieviškas", nes jame tarp dėstytojų buvo ir aiškių ateistų, mėgusių savo dėstomus dalykus nuspalvinti antireligine spalva. Daugumas šio fakulteto studentų buvo katalikai, kurie jautėsi užgaunami ar įskaudinami mintų dėstytojų.

Krėvė stengėsi būti objektivus ir tolerantiškas. Nuoširdžiai gerbė kitų pažiūras ir šiuo atžvilgiu niekuomet kitų neužgaudavo. Kaip jis laikėsi kolegų ateistų ir studentų tikinčiųjų atžvilgiu, pluoštą žinių pateikia dr. Ant. Vasys.

— Mes skųsdavomės fakulteto dekanui dėl prof. Vabalo Gudaičio paskaitų, kuriose su patosu buvo kalbama, kad religinis auklėjimas esąs žmonijos pažangos stabdis. Krėvė

mum sakydavo: "Psichologijos - pedagogikos katedra tikrai nelaimė!" Ne paslaptis, jog Krėvė labai vertino prof. St. Šalkauskį ir mėgino jį įtraukti į šį fakultetą, kad atsvertų Vabalo-Gudaičio vienpusiškumą.

A. Vasys buvo du metu šio fakulteto studentų seniūnu. Seniūnai galėdavo dalyvauti fakulteto posėdžiuose svarstant stipendijas ir atleidžiant nuo mokesčio už mokslą.

— Kartą tokį posėdį, — mena A. Vasys, — fakulteto sekretorius Pr. Augustaitis norėjo paskirti sekmadienį 11 valandą. Tada dekanas Krėvė užprotestavo: "Kam būtinai skirti posėdį 11 valandą. Gal kas norės tuo metu eiti į bažnyčią". Posėdis buvo paskirtas 2 val. po pietų.

Fakulteto seniūnais dažniausiai būdavo ateitininkai

arba neolituanai. Kairiųjų pažiūrų studentai buvo mažumoje ir savo atstovo nepravedavo, bet jų reikalus uoliai gindavo anglistikos profesorius bei fakulteto sekretorius Augustaitis. Šis ekskunigas išbuvo fakulteto sekretoriumi net 16 metų. Buvęs labai radikalus antikairysis, nedavęs rankos tokiems kunigam, kurie atrodė "progresyvūs", Augustaitis, metęs kunigystę, pats tapo kairumo apaštalu. Krėvė negalėjo daug kur sutikti su savuoju sekretoriumi.

Kartą Augustaitis priešinosi, kad būtų skiriama stipendija nekairiųjų pažiūrų studentui; be kitko pašaipiai tarė:

— Šis vyrukas vis tiek neprapul. Kunigėliai ateis jam į pagalbą.

— Tokiem argumentam ne vieta universiteto sienose! — įsiterpė nepatenkintas Krėvė.

I BALSAS: Amžinoji meilė. Nori ar nenori — turėsi man tarnauti.

II BALSAS: Kas yra: tarnauti?

I BALSAS: Išsižadėti savęs ir tik manimi gyventi.

II BALSAS: Amžinas būdamas kaip galiu nebūti? Aš esu aš, kuris esu. Ko įsibrovei į mano viešpatystę?

I BALSAS: Suteikti tvarką chaosui ir gyvybę, kur buvo nebūtis. Gyvybės jėgos — mano galybė. Kas man pasipriešins?

II BALSAS: Audra ir chaosas — mano galybė! Kas prieš mane išsilaikys?

I BALSAS: Tie, kurie čion turi ateiti, kad gyventų.

II BALSAS: Ką suteiksi jiems, kad mane nugalėtų ir nugaltę paveldėtų mane?

I BALSAS: Žinojimo laimę ir pažinimo džiaugsmą!

II BALSAS: Aš įdiegsiu jiems audros ir maišto troškimą, kad pasijustų suvaržyti, kaip dabar aš jaučiuosi. Kuriam iš mūsų jie priklausys?

I BALSAS: Man, nes pamilau juos amžina meile.

II BALSAS: Man, nes kentės, kaip aš kenčiu! Mudu pakovosime dar!

I BALSAS: Kovosime, kol nugalėsiu.

Iš Vinco Krėvės "Dangaus ir žemės sūnų"

Jei fakulteto stipendininkais tapo žinomi mokslų daktarai, vėliau to paties fakulteto asistentai ar docentai, kaip J. Jakštas, V. Maciūnas, A. Šapoka, pats A. Vasys ir kiti nekairiųjų krypties žmonės, tai, pasak A. Vasio, tik deka dekano V. Krėvės.

KRĖVĖ TIKINČIŲJŲ AKIMIS

Pas Krėvę klausė lenkų ir visuotinės literatūros Č. Grincevičius, kuriam atmintin įstrigo viena profesoriaus reakcija. Kažkoks kritikas, užsipuolęs vieną poetą, bene B. Brazdžionį, kad jo kūryba esanti archaiška, nes panaši į psalmes. Gindamas poetą, Krėvė pakeltu balsu kalbėjęs:

— Tokios poezijos, kaip psalmės, dar niekas nepakartojo.

Jos savo grožiu neturi sau lygių kūrinių. Poetas turi didžiutis, jei kas daro priekaištą, kad jo kūryba yra panaši į nemirtingųjų psalmių.

Šio psalmių išaukštinimo ilgai neužmiršo Č. Grincevičius. Tremty gyvendamas su Krėve, kartą parodė jam keletą savo sukurtų "tremties psalmių". Krėvė paskaitęs, entuziastingai sveikino.

Prisimindamas anuos universitetinius laikus, Krėvė vieno pasivaikščiojimo metu pasakojo Č. Grincevičiui apie savo buvusius kolegas "bedievius".

— 1937 metų vasarą laidojom prof. Dubą, didelį bedievį (prancūzų literatūros dėstytoją). Mudu su prof. Augustaičiu žiūrėjom į duobę, kuri buvo užkasama. Po ilgesnės tylos Augustaitis man sako: "Žinai, profesoriau, man vis labiau ir labiau kyla abejonė,

ar gali būti, jog va čia, su ta duobe, taip viskas baigsis žmogui. O jeigu yra pomirtinis gyvenimas?" Žinai, Augustaitis buvo toks pat, kaip ir Dubas.

— Man neteko tiksliau susekti, koks iš tikro buvo Krėvės santykis su tikėjimu, — rašo kan. Myk. Vaitkus. — Atrodo, kad nuo Bažnyčios buvo atitolęs. Apie savo seminarijos patirtį jis kalbėdavo simpatyškai, Šv. Raštą mėgo ir jo garbę, bent meninę, karštai gynė net laikrašty. Biblinį stilių, motyvus bei temas pats vartojo. Savo dukrą buvo atidavęs į Breslau vienuolių — seselių institutą.

— Daug kartų teko kalbėtis su Krėve religiniais klausimais, — pastebi A. Vasys, buvęs labai artimas Krėvei Kauno laikais. — Krėvė nebuvo tam tikra prasme bažnytinis žmogus. Bet jei kas būtų

ji pavadinęs “bedievių”, jis tikrai būtų išsiveidęs.

Okupacijų metais su Krėve vienus ištisus metus dirbo Simas Sužiedėlis. Krėvė su savo sekretoriumi Sužiedėliu buvo labai atviras. Koks jo išpūdis apie Krėvę?

— Jokiu būdu ne “bedievis”. Dievą pripažino ir tikėję, tik greičiausiai buvo nutrūkusi religinė praktika. O dėl bolševikų — tai aiškus jų priešas.

BIČIULYSTĖ SU KUNIGU TREMTYJE

Pasitraukęs nuo antrojo bolševikų antplūdžio, Krėvė su žmona atsidūrė Austrijoje ir įsikūrė Glasenbacho stovykloje. Tai buvo 1945 m. rudenį.

Stovyklos gyventojai labai greit pastebėjo šiuos pakitusios Krėvės elgsenos bruožus: didelį palankumą tiems, kurie buvo artimi religijai; uolų dalyvavimą viešose pamaldose; šiltą bičiulystę su stovyklos kapelionu. Krėvė apie jį dažnai prisitardavęs:

— Tai kunigas, kokio šiuo metu mum reikėjo. Jei visi kunigai būtų tokie, tai mums viešpatautų meilė ir atsiverstų visi bedieviai.

Kun. Brazauską Krėvė laikė pavyzdingiausiu kunigu, koki jis kada pažino. Tai liudija ir jo laišškai šiam kunigui, rašyti jau iš Amerikos. Štai keletas sakinių:

— Jūsų asmuo paliko mano sieloje neišdildomų pėdsakų... Man ir mano žmonai Jūs vienintelis šviesus, tylus, visuomet atsimintinas asmuo.. Rašau tai Jums, nes žinau ir pažįstu Jus, kaip kunigą, tikrą Dievo tarną, kurio siela kupina Dievo ir artimo meilės. Gal

ir persmarkiai išsireiškiau (apie Amerikos kunigus, Y.) todėl, kad Jus turėjau prieš akis ir lyginau...

Apie suartėjimą su Krėve pats kun. Pijus taip rašo:

— Stovyklos komendantas paskyrė man kambarį šeimoms skirtame barake. Greitai mano kambario pastebėjau prie durų prisegtą užrašą: “Rezervuota prof. Vincui Krėvei — Mickevičiui”. Oho, pamaniau, nepaprastas kaimynas! Tai tu, prastas Pajevonio vikarėli, paprakaituosi, kai pateksi šiam “Raganiaus” autoriui ant dantų...

Po kiek laiko Vincas Krėvė pasibeldęs į kunigo duris ir taręs:

— Tai labai dieną, kunige! Pasirodo, būsime kaimynai. Atėjau aplankyti... Tai iš kurio gi Lietuvos krašto tamsta būsime? Pažinau vieną gerą dainininką Panemunės miškų inspektorių Joną Brazauską ir jo žmoną dr. Albiną Bielskutę. Ar kartais nebūsime jo brolis?

Krėvė apsidžiaugė radęs pažįstamojo brolių — kunigą.

— Prašau ir pas mus atsilankyti, — kalbėjo rašytojas.

— Bus malonu pasikalbėti bei pasiguosti mūsų dalia. Kurgi daugiau paguodos rasi, jei ne pas kunigą. Štai kad ir mudu su žmona atsiradome tremtyje su tuščiomis rankomis. Nerasdami kur prisiglausti, kreipėmės pirmiausia į kleboniją. Klebonas vokiečių priminė, kad mes turėjome kreiptis į valdžios įstaigą, kuri parūpina butą. Atsiprašydamas kleboną, sakau: pas mus Lietuvoje yra toks jau nuo senovės paprotys, kad žmogus turi kokių vargų, visuomet eina pas savo kleboną pasitarti ar pasiguosti. Taigi ir mes, čia patekę į

tremtį, laikydamiesi savo šalies papročių, kreipėmės į tamstą, kleboną. Po to klebonas mielai mums padėjo laikinai įsikurti.

Rašytojas ir toliau pravedavo kaimyno kunigo duris, ypač kai žmonelė būdavo paruošusi kavutę. Prie kavos iškildavo ir religiniai klausimai, juoba, kad Krėvė dirbo prie “Dangaus ir žemės sūnų”. Norėdamas būti arčiau tiesos ir, kaip išsireikšdavo, “neparašyti kokių erezijų”, jis prašė parūpinti jam visą Šv. Raštą lotynų kalba. Be to, pasiskolino vysk. P. Bučio “Jėzus Kristus, pasaulio Išgelbėtojas”.

KRĖVĖ AUSTRŲ GLASENBACHE

Gyvendamas Glasenbach Krėvė kiekvieną sekmadienį ir šventadienį su visais eidavo į lietuvių pamaldas gretimame kaime, Elsbethen bažnytelėje, kuri buvo per vieną kilometrą nuo stovyklos. Taip pat kiekvieną vakarą eidavo gegužinių pamaldų, kai kiti, tikintieji, ne kasdien teneidavo. Toji bažnytelė jam ir patikusi, nes labai priminė lietuviškąjį kaimo bažnyčią — baroko stiliaus. Atėjęs, atsisėsdavo viename iš pirmųjų suolų ir susimąstęs išbūdavo per Mišias ir kitas pamaldas. Ar jis meldėsi?

— Kartą, Vėlinių rytą, — rašo kun. Pijus, —ėjau į bažnyčią pamaldų ir kelyje pasivijau pirm manęsėjusį rašytoją. “Tai einame”, sako jis, “melstis už kitus. Bet ar kada kas melsis už mus, nežinia. Šių dienų jaunimas nemėgsta melstis. Jam kitokie dalykai galvoj”.

— Vieną sykį kun. Brazauskas bažnytėlėj paskelbė, jog popiežius Pijus XII atsiuntė tremtiniam dovanų — rožinių, jo paties palaimintų. Krėvė atėjęs pirmasis į kapeliono kambarį pasiimti tos dovanos. Paėmęs į rankas, taręs:

— Brangi tai dovana. Kuni-ge, neduok jos tiem, kurie to negerbia ir nebrangina!

— Vėliau atsitiktinai vieną rytą užėjau į rašytojo kambarį, — rašo kun. Pijus. — Radau jį ką tik atsikėlusį ir besiruošiantį praustis. Ant jo kaklo kabojo gautasis rožinis.

Vieną kartą gavėnioj buvusi suruošta lietuvių arbatėlė, kurioje dalyvavo ir Krėvė. Kai kam kilo noras dainomis išblaškyti slegiančią nuotaiką. Kapelionas paprašė dėl gavėnios rimties susilaikyti nuo dainų. Po kapeliono tuoj pakilo rašytojas ir savo gražia, švelnia kalba skatino nepamiršti ir laikytis savų gerų papročių, kad Dievas pasigailėtų mūsų tėvynės ir gražintų jai laisvę.

Laisvės dieną, vasario 16, Krėvė buvo paprašytas pasiklausti, Jis pasirinko temą „Kunigų nuopelnas Lietuvos nepriklausomybei atgauti“. Jo kalba buvo ilgoka. Papasakojo apie visą eilę jam žinomų kunigų, kurie dirbo Lietuvos laisvei ar šelpė bei leido į mokslą studentus ir juos paruošė tolimesniam darbui.

APIE „DANGAUS IR ŽEMĖS SŪNUS“

Stovykloj Krėvė intensyviai dirbo prie savo biblinio veikalo, kuris turėjo būti visų jo kūrinų viršūnė. Pradėjo jį

rašyti jaunystėj, pertraukdamas ir vėl grįždavo. Su Šv. Raštu nūnai nesiskyrė — jį studijavo, kad išlaikytų jo dvasią ir net stilių. Sunkus tai buvo darbas — išlikti originaliu ir neprasilenkti su pagrindiniais Kristaus istorijos elementais.

Krėvė, matyt, jautė jog šis jo veikalas neišvengs priekaištų. Lietuvoj į jo spausdinamus šio veikalo gabalus, berods, nieks neatsiliepė. Tuo tarpu čia, atspaudus „Tėvynėn“ žurnale vieną ištrauką, Krėvė susilaukė reakcijų. Apie tai rašo Č. Grincevičius:

— Aš pats bandžiau Krėvei priminti, ar nebūtų buvę geriau, jei jis porą vietų būtų pakeitęs. Sakysim, krikščionijos teigimu Marija gimdžiusi be skausmo, o pas jį net perdaug pabrėžta toji skausmo valanda. Vėliau pasirodė, jog tos nuomonės buvo ir vysk. V. Padolskis. Jiedu su Krėve nemažai diskutavo, nes vyskupas dažnai lankydavosi šioj stovykloj. Kitos nuomonės buvo kan. Pr. Penkauskas, klebonavęs vienoj austrų parapijoj. Jo žodžiais, Krėvės veikalas nėra kokia bažnytinė istorija, bet laisvas literatūrinis priėjimas prie religinių paslapčių.

Krėvei šis reikalas, matyt, buvo jautrus. Savo veikalo pirmąją dalį, jis atspaudė 1949 m. jau Amerikoje. Žinodamas ankstesnę Č. Grincevičiaus nuomonę, Krėvė viename laiške 1950 m. sausio 15 d. tarp kitko rašė:

— Rašytojui dėl meno tenka dažnai sueiti į konfliktą su bažnyčios dogmomis, bet tuo atveju bažnyčia labai traktuoja nukrypimus, kadangi tai nėra skelbimas nuomonės, kaip tokios, bet poetinis iš-

mislas, į kurį skaitytojas ir turi žiūrėti kaip į išmislą. Kitaip tektų pasmerkti net tokius veikalus, kaip Dantės Dieviškoji Komedija. Be to, kad Švenčiausioji Marija pagimdė be kančių — šitoji nuomonė nėra dogma, o tik pamaldi tradicija. Apsilenkti su tradicija — nėra pasmerkti save, nors gal tikinčiųjų akys ignoruoti tą tradiciją nėra malonus dalykas. Tradicija net apie Švenčiausios Marijos į dangų ėmimą, nors yra nustatytas net to fakto minėjimas, irgi nėra dogma. Todėl nenusidėtumei katalikybei skeptiškai į tai pažvelgęs. Tik neseniai esu skaitęs, kad popiežius rengiasi paskelbti tai dogma. Tada būtų visai kitas dalykas — dogma turi kiekvienas tikėti.

Č. Grincevičius, artimai susibičiuliavęs su Krėve, dažnai eidavo pasivaikščioti arba klausydavosi jo pasakojimų prie kavos puoduko. Rašytojas mėgo kavą. Daktarai jam ir liepdavo ją gerti dėl žemo kraujo spaudimo. Grincevičiui teko klausytis įvairių Krėvės pasakojimų apie mūsų rašytojus ir politikus. Juos labai taikliai charakterizavo, bet vis iš gerosios pusės; kartais pateisindavo net jų silpnybes. Bet labiausiai jis vertino du asmenius, nerasdamas juose dėmės, tai buvusį prezidentą dr. Kazį Grinių ir prof. Stasį Šalkauskį.

Paskutinioji Krėvės kalba, kai jis 1947 vasario mėnesį buvo išleidžiamas į Ameriką, buvusi ypatinga. Jis ragino visus pasitikėti Dievo Apvaizda. Jei Lietuva nežuvo ligi šiol, nežusianti ir toliau. Tą sunkųjį bandymą reikia pakelti kantriai ir nemurmėti.

tąsa sekančiame numeryje

FOTOGRAFIJA, moderniausia ir universaliausia vaizdinės komunikacijos priemonė, bene tiksliausiai atspindi mūsų epochą. Teigimą, kad fotografija, kūrybingai nusiteikusio it polėkio nesibijančio asmens rankose gali virsti ne vien tik sausa dokumentacija, o taip pat meninės išraiškos siekiančia priemone, liudija ir Algimanto Kezio, S. J. išstatytieji darbai.

Vengdami doktrininių diskusijų ir padarę prielaidą, jog fotografija gali tapti net ir **meno kūrinium**, tik tada suprasime, kas yra fotografijos menas, jei išsiaiškinsime, kuo jis iš tikrųjų nėra. Nesusipratimai iškyla tada, kai fotografijos kūrinyje bandoma ieškoti tų pačių kvaliatyvinių elementų, kuriais remiasi kitos plastini o meno sritys: pav., tapyba ar grafika. Kaip ir kiekvienas kitas dailės žanras, fotografija turi savo, tik jai vienai būdingas bei priklausančias savybes, ribotumus ir neįmanomybes, kurių kitose, kad ir labai panašiose srityse, nerasime. Tik tuos skirtumus pažinę, turėtume artintis ir prie fotografijos meno.

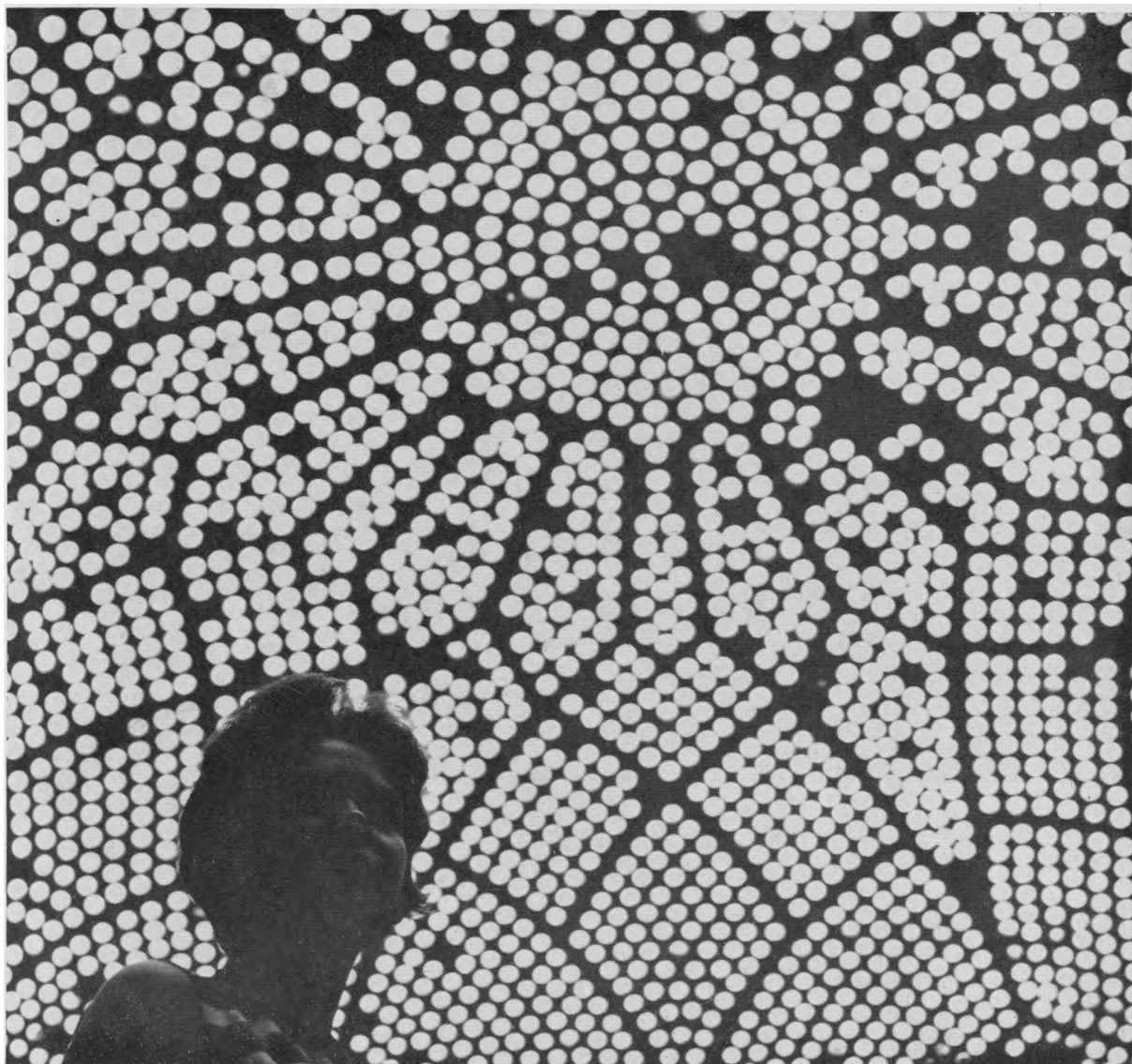
Tūlas fotografijos meistras yra pastebėjęs, jog fotografas savo darbą pradeda gana skirtingu ir visai kuriozišku būdu, t. y., nuo **užbaigto** paveikslo. Toks procesas fotografui neduoda galimybės moduluoti ar modifikuoti savo darbo taip, kaip tai lengvai gali padaryti dailininkas. Skirtumas čia yra tas, kad, nežiūrint nuostabiai progresuojančios foto-technologijos, fotografo — menininko įrankiai dar tebėra skurdūs ir riboti... Tiesa, fotografas gali labai išmąstytai, racionaliai, skrupulingai organizuoti savo darbo procesą, iš anksto suplanuodamas kompoziciją, ir taip apgalvotomis mechaninėmis priemonėmis atsiekti savo užsibrėžtą tikslą. Tačiau tokia "kūryba", akiai pamėgdžiojanti tapybos procesą, kaip tik ir griauina patį fotografijos principą. Panašiu atveju, toks fotografas privalėtų savo foto aparatą iškeisti į teptukus ir drobę. Antra vertus, tapytojas, kuris yra linkęs pamėgdžioti foto objektyvą, daug daugiau laimėtų, įsigydamas foto aparatą...

Tik foto aparatas pajėgia užfiksuoti tokius nepasikartojančius gyvenimo momentus, kurių dailininko akis ir ranka nebespėja pagauti. Tik foto aparatas — ta trečioji akis — tegali išvėlgti tokius beribius pasaulius, kurių jokia normali žmogaus akis nepastebi. Fotografas, išsirinkdamas visus tuos momentus iš regimos aplinkos, savo selektyvine nuojauta juos fiksuodamas, išryškindamas, žvelgdamas į juos iš neįprasto taško netikėtose ir nelauktose aplinkybėse, gali juos pateikti žiūrovui tokioje **šviesoje**, kokia nėra įmanoma kitoje dailės srityje. Bet tik toks fotografas pajėgs perteikti meninę tiesą, kuris ne tik gerai pažįsta fotografijos techniką, bet taip

FOTOGRAFIJOS MENAS

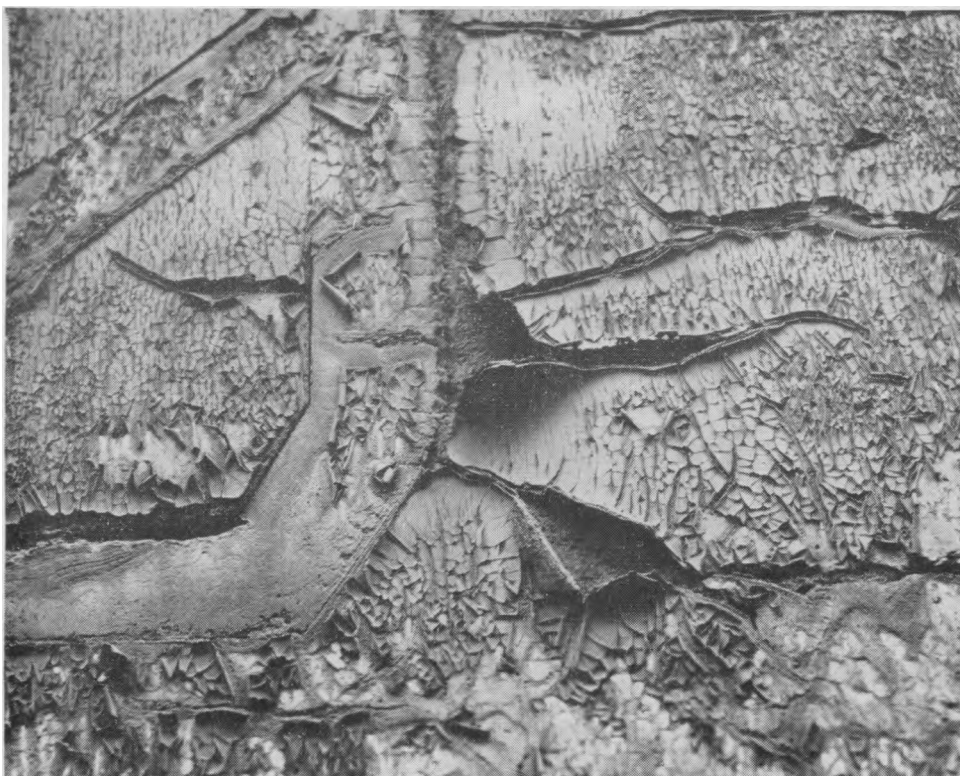
ALGIRDAS KURAUSKAS

Mintys
Algimanto Kezio, S. J.,
foto parodos,
įvykstančios
Čikagoje
1963. XII. 27 — 1964. I. 2.
proga

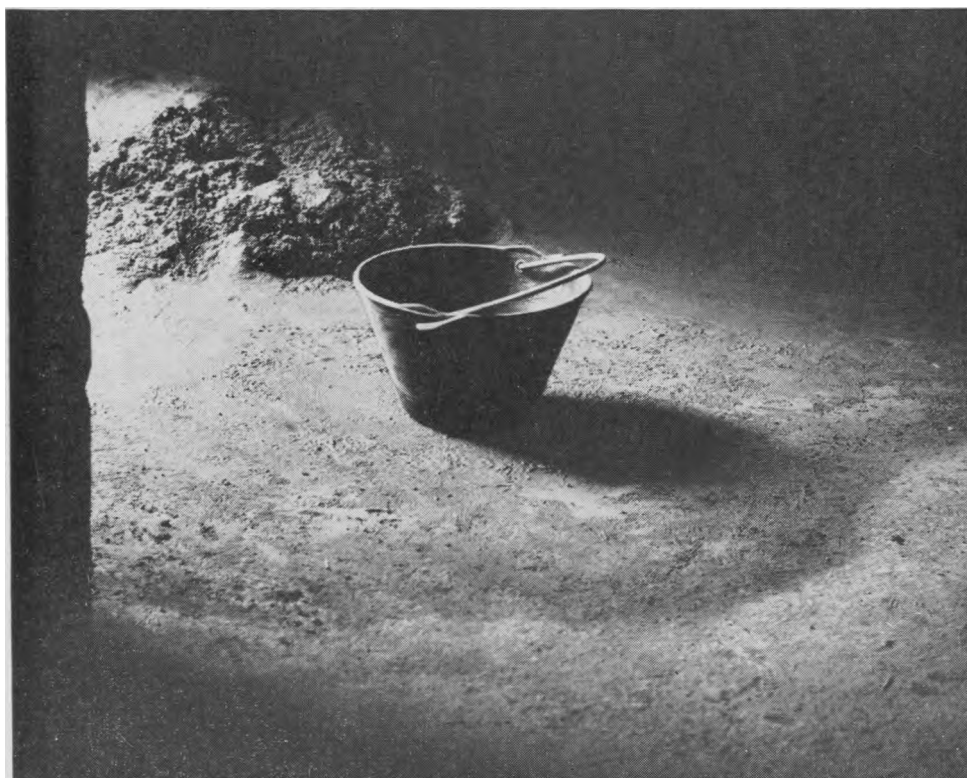

Skiautas

Fotografija yra būdas pažinti ir intensyviau gyventi.
Henri Cartier-Bresson

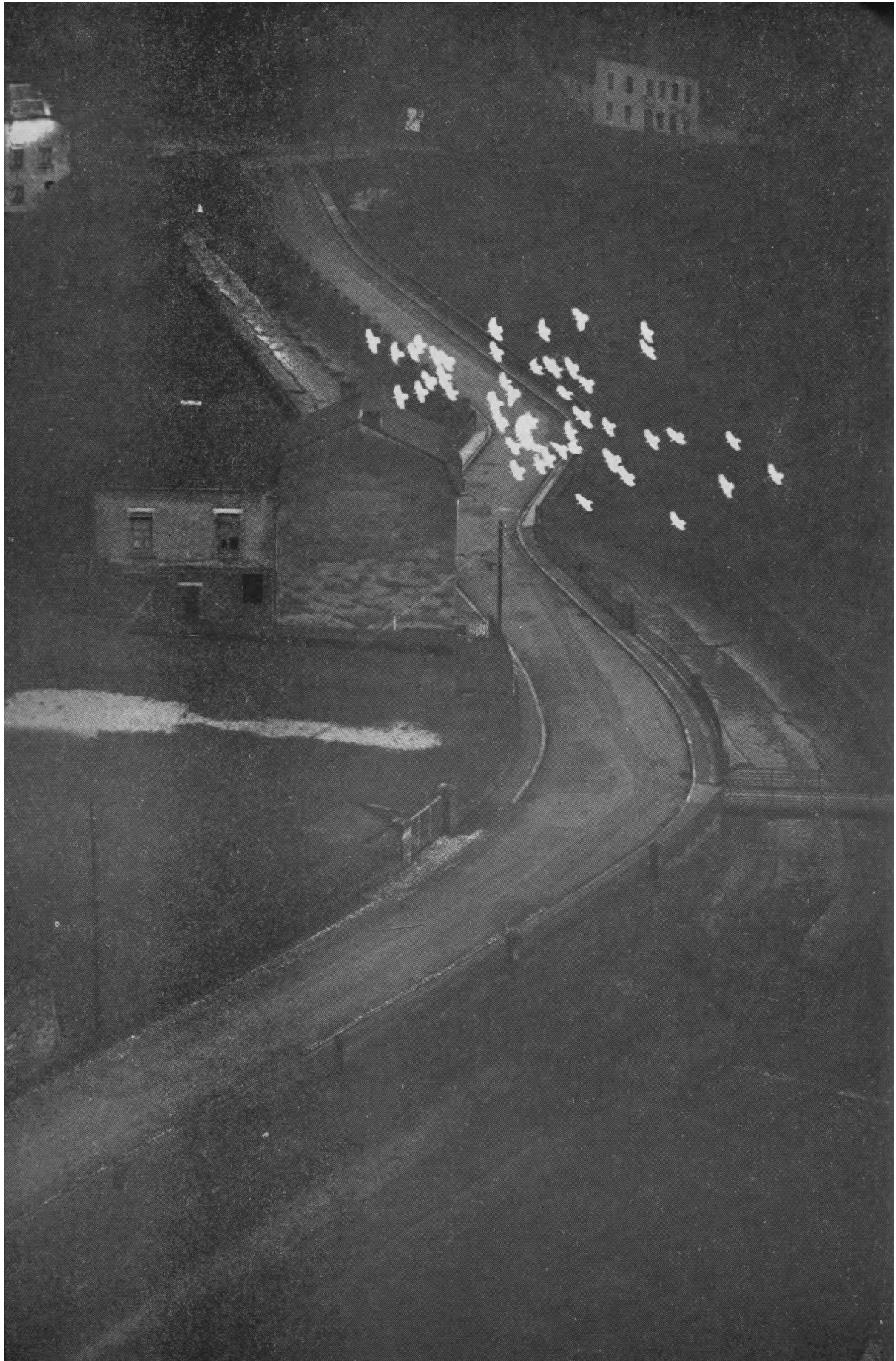
Sausra

Pietų pertrauka

Šešėliai
Paryžiaus bulvare

pat yra gerai įsisąmoninęs į fotografijos esmę. Tik toks fotografas pajėgs įtikinti žiūrovą, kuris ieškos ne tik naujų išraiškos priemonių, bet taip pat sugebės kalbėti **savita**, jam vienam būdinga poetine kalba. Toks fotografas jau nebetilps fotografo-amatininko rėmuose. Tokį fotografa, visai pelnytai, vadiname menininku.

Nūdienės fotografijos **menas** yra savarankiška dailės sritis. Tiesa, ne visi meno teoretikai vienodai ją vertina, ir dailės kritikų nuomonės dėl jos gerokai šakojasi. Tačiau šiuo atveju reikia sutikti su faktu, jog fotografija visai nesikėsina į jokias kitas meno sritis. Ji turi savitą pobūdį, kitokią tikslą, kitokias išraiškos priemones, visai skirtingą meno žodyną. Todėl ir bet kokios pastangos sutapatinti fotografiją su tolygiomis vaizdinio meno šakomis yra absurdiškos. Kinematografija ir televizija ne tik grąžino į tikrąją jos pusiausvyrą, bet taip pat įrodė, kad nė viena tų sričių nepajėgia įkopti į meno panteoną be fotografo-menininko.

* * *

Prieš aštuonerius metus Algimantas Kezys, S. J., įsigijęs kuklų foto aparatą, bet jau šiandien savo lagamine spėjęs sukrauti keliolikos tūkstančių pėdų ilgio filmo negatyvų, atrodo, didelių fotografo pretenzijų tuomet nereiškė: jis tik **mėgo** fotografuoti. Tačiau kam pavyko įsibrauti į jo laboratoriją, ilgainiui išryškėjo ir toks, rodos, atsitiktinis jo pasakymas: **"Fotografui didžiausias kūrybos momentas yra matymas"** (mano pabraukta — A. K.). To matymo tėra akimirka. Jei tokio momento fotografas nepajėgia išnaudoti, jis praranda galimybę sukurti meninės vertės darbą. Toks teigimas kalba už asmenį, pažįstantį fotografijos privalumus. Išstatytieji parodoje darbai kaip tik tokį teigimą nušviečia.

Algimantas Kezys, kaip fotografas, neskirsto savo pasirinktų motyvų į "taurus ir žemus", "humaniškus ir nežmoniškus", "moralius ir begėdžius", "absurdiškus ir prasmingus". Kaip kunigas, jis ieško visatos Kūrėjo veido įvairiose gyvenimo apraiškose: sausros išdegintoje baloje, stiklo iškreiptame žmogaus veide, išimylėjusių intymioje pozoje, laiptų kaskadoje, paukščio vigilijoje ir eilėje kitų "kasdieniškų" momentų, kuriuos jaučia tik poetinio nusiteikimo asmenybė.

Liuksemburgo
peisažas

Lietuvių fotografų, rašomų didžiąja raide, emigracijoje teturime vos keletą. Algimanto Kezio, vienuolio-fotografo, pristatymas yra įkvėpimas ir paskata tiek profesionalui, tiek einiam žiūrovui.

ALFONSAS GRAUSLYS

Čia peržvelgsime nekatalikų krikščionių spaudos reakcijas į Bažnyčios Visuotinį Suvažiavimą. Tos reakcijos buvo gyvos, palankios ir vaisingos ta prasme, kad pagilino sąlytį ir dialogą tarp katalikų ir nekatalikų. Tokiai reakcijai pagrindą davė popiežiaus Jono XXIII asmenybė, įsteigimas sekretoriato krikščionių vienybei skatinti ir pagaliau nekatalikų atstovų pakvietimas stebėti II Vatikano Suvažiavimo darbus, kur stebėtojai pasijuto, kad į juos žiūrima kaip į brolius Kristuje. Todėl tenka kalbėti ne tik apie jų spaudos atsiliepimus, bet ir apie atoveikius jų dvasioje, sukūrusius naują tarpkrikščionišką atmosferą — naujus nuosirdumo tonus savitarpio pasikalbėjimuose, padidėjusias susivienijimo viltis ir ryžtingus kelių ieškojimus tam susivienijimui įvykdyti. Kai kurios čia minimos nekatalikų reakcijos lies patį II Vatikano Suvažiavimą; kitos — to Suvažiavimo šauklį. Ir naujos dvasios kūrėją Joną XXIII jo mirties proga.

ATSILIEPIMAI SPAUDOJE

Dr. Visser't Hooft, Pasaulinės Bažnyčios Tarybos generalinis sekretorius, 1962 m. gruodžio 13 d. kalbėdamasis su benediktinu tėvu P. Jordan, džiaugėsi, kad ekumeninis judėjimas vystosi tokioje palankioje atmosferoje. II Va-

ATSILIEPIMAI IR ATOVEIKIAI

NEKATALIKAI KRIKŠČIO- NYS APIE II VATIKANO SUVAŽIAVIMĄ

tikano Suvažiavime stebėtojų priėmimas ir jiems parodytas vaisingumas buvo toks, kad negalima buvo nieko daugiau ir laukti. Anot jo, galima tikėtis dar didesnio pragiedrėjimo, kai Suvažiavimas paskelbs religinę toleranciją. Jis džiaugėsi ir tuo, kad stebėtojai pasidarė pirmieji pradininkai dialogo tarp Romos ir kitų bažnyčių.

Prof. Edmund Schlinck mato didelę pažangą tame, kad, popiežiui Jonui XXIII valdant, atsivėrė ekumeninės galimybės, nes katalikų stebėtojai buvo pasiūsti į III visuotinį Pasaulinės Bažnyčios Tarybos New-Delhi suvažiavimą. Tai įgalino ir nekatalikų bažnyčias pasiūsti kviečiamus stebėtojus į II Vatikano Suvažiavimą. Profesorius ypač džiaugiasi iškilusia vyskupų kolegijos sąmone ir ta laisve, kuria jie išreiškė savo pažiūras, popiežiui neprimetant savo valios. Labiausiai evangelikus domina, anot jo, tikėjimo atžvilgiu mišrių vedybų,

religinės laisvės ir santykių tarp katalikų ir kitų krikščionių misijose klausimai. ("Evangelische Welt" 1962. XII. 16).

Klebonas Hebert Roux, prancūzų stebėtojas II Vatikano Suvažiavime, sako, kad jau pats krikščionių stebėtojų Suvažiavime traktavimas rodo, Romos Bažnyčios dvasinį žvalgumą, išmintingumą ir nuolankumą. Reikia, anot jo, pradėtą dialogą tęsti tiesoje, nepamirštant, kad toji tiesa, kuri nėra mūsų valdžioje, bet mes priklausome jai yra pats Jėzus Kristus. ("Reforme", 1963. I. 5).

Joachim Schilling džiaugiasi, kad Visuotinis Suvažiavimas išjudino Bažnyčią ir kad jau niekas po Jono XXIII nepajėgs to išjudinimo sustabdyti. Vis didėjančiame Šv. Rašto pas katalikus vertinime, jis mato suartėjimo galimybę. Drauge jis džiaugiasi ir tomis nuostabiomis atsinaujinimo jėgomis, kurios pasireiškia Katalikų Bažnyčioje. Antruoju Vatikano Suvažiavimu, anot jo, pabaigiama antireformacija (prasidėjusi Tridento Visuotiniu Suvažiavimu. — A. G.) Šie reforminiai katalikų užsimojimai įpareigoja, anot jo, ir protestantus patikrinti savo padėtį ("Christ und Welt", 1962. XII. 14.).

Žurnalo "Kirche und Mann" 1963 sausio mėn. numeryje džiaugiamasi evangeliškais pradais, išgalinčiais Katalikų Bažnyčioje ir kad Šv. Raštas

Romos katalikų Bažnyčia savyje turi didesnę pajėgumą naujintis, negu daugelis ne Romos krikščionių... Ji pasidarė ekumeninės iniciatyvos šaltinis. — Dr. Visser't Hooft, Pasaulinės Bažnyčios Tarybos generalinis sekretorius.

darosi tikėjimo šaltiniu, kuris pradeda tekėti. Romos katalikų reforma, anot žurnalo, reikalauja Reformacijos reformos.

G. Richard Molard prancūzų protestantų savaitraštyje „Reforme“ (1962. XII. 22.) pabrėžia vyskupų savarankiškumą pirmosios sesijos metu ir jų artėjimą prie biblinės teologijos. Jis džiaugiasi ir tuo, kad Suvažiavime ne tiek buvo kalbama apie „atsiskyrusių brolių grįžimą“, kiek apie „vienybę su tais, kurie tiki į Kristų“.

D. Kurt Scharf, Vokietijos evangelikų pirmininkas, abipusį II Vatikano Suvažiavime besireiškiantį suartėjimą šitaip nusako: „Paskutiniųjų metų diskusijų įtakoje, Romos katalikų Bažnyčia išmoko evangelikai galvoti ir, priešingai, evangelikų kai ką iš katalikų pasisavino“ („Die Welt“, 1963. II. 8). To paties žurnalo numeryje II Vatikano Suvažiavimo stebėtojas liuteronų prof. G. Lindbeck įdomiai pareiškia, kad po reformos katalikų Bažnyčia gali pasidaryti evangeliškesnė už evangelikų; nežiūrint to, kad ji Dievo žodžio suverenumo kaip dogmatinio principo ir neskelbia, praktiškai gali virsti paklusnesnė tam Dievo žodžiui už daugelį protestantų, kurie tą principą skelbia.

Vokietijos sovietinės zonos evangelikų žurnalas „Die Zeichen der Zeit“ 1963 balandžio mėn., aprašydamas II Vatika-

no Suvažiavimo pirmąją sesiją, nuoširdžiai vertina, anot jų, **charizmatini** popiežių Joną XXIII. Tarp kitko ten rašoma, kad „krikščionybė yra viena ir todėl, kaip jos nuodėmės liečia ją visą, taip panašiai ji visa dalyvauja Dvasios vaisiuose“. Todėl tai, kas vyksta Romos Suvažiavime, liečia ir evangelikus.

Tiesa, šalia panašių skaitlingų teigiamų atsiliepimų pasigirsta ir skeptiškų, baimingų balsų. Taip pav. JAV protestantų virškonfesi-nis „The Christian Century“ (1963. I. 2) skeptiškai žiūri į suartėjimą su katalikais, nes bijo popiežiaus neklaidingumo ir marijologinių dogmų, kurios tą suartėjimą sunkins. Jau minėtasis dr. Visser't Hooft būkštuoja, kad visos naujos nuotaikos katalikų tarpe dar nereiškia kitų bažnyčių bažnytiškumo pripažinimo, o be to tikro dialogo išvystyti neįmanoma. Prof. Oscar Cullmann savo paskaitoje Paryžiaus Sorbonoje iškėlė ir tai, kad protestantai ir katalikai skirtingai supranta vienybę: katalikai ją mato popiežiaus vadovybėje, protestantai gi — Pasaulinės Bažnyčių Tarybos sąjungoje. Todėl, anot jo, yra galimas tik bendradarbiavimas, pasiliekan-t prie savų skirtingų tikėjimų. Tam bendradarbiavimui II Vatikano Suvažiavimas dirvą yra jau paruošęs. Vienybės

pradžia ateis, kai kiekviena bažnyčia savo uždavinį atliks ir Šv. Dvasioje atsinaujins. Tiesa, tas pats O. Cullmann vėliau optimistiškai kalba. Žurnale „Quatember“ 1963 m. balandžio mėn. daug kas, anot jo, pasikeis ne tik katalikų, bet ir protestantų tarpe, o ypač augs iki šiol užleista abipusė meilė ir tvirtas tikėjimas, kad Dievas, nežiūrint žmonių painiavų, neklystamai veda savo Bažnyčią į tikslą.

BALSAI JONUI XXIII MIRUS

Jonui XXIII mirus, drauge su visu katalikų pasauliu, nepaprastais žodžiais įvertino jį ir nekatalikai.

Užuojautų Vatikanui pareiškimuose sakoma, kad šis popiežius aukštam laipsnyje prisidėjo prie naujų broliškų santykių tarp krikščionių užmezgimo (Pasaulinė Bažnyčių Taryba), kad Jonas XXIII įgalino pasikalbėjimą krikščionių tarpe (Dr. Visser't Hooft), kad jis besikeičiančios visuomenės eigoje pranašišku aiškumu krikščionybės uždavinius suprato (Kurt Scharf) ir kad mirusysis buvo viena labiausiai patrauklių asmenybių, vadovaujančių krikščionybei vyrų tarpe, nes pasireiškė ne kaip popiežius valdovas, bet kaip paprastas ir nuolankus krikščionis (prof. E. Schlinck).

Visų konfesijų krikščionių širdys susivienijo, dėkamos

Niekas nėra šiame šimtetyje daugiau Kristui, Jo Bažnyčiai ir krikščionybės susijungimui padaręs, kaip Jonas XXIII. — Dr. F. Grant, anglikonas.

Jonas XXIII sekė ten, kur Šv. Dvasia jį vedė, ne tik Romos katalikų, bet ir visos Bažnyčios palaimai; ne tik Vakarų pasaulio, bet ir viso pasaulio gerovei. — F. Boerwinnel, "Kirche und Mann", 1963, liepa.

Jonas XXIII sukūrė visiškai naują popiežijos vaizdą. — "Church Times", anglikonų organas Anglijoje, 1963, birželis.

Manau, kad Jonas XXIII yra pirmasis popiežius, kuris tikrai išgirdo, ką Reformacija nori pasakyti. — A. Finet; prancūzų protestantų "Reforme", 1963, birželis.

Dievui, kad jis ši vienybės popiežių, visame pasaulyje taip branginamą ir mylimą, mūsų kartai buvo davęs (dr. F. Cl. Fry, pasaulio liuteronų sąjungos pirmininkas). Žinomas vokiečių pastorius M. Niemaller, kalbėdamas Frankfurtėje 1963 m. birželio 26 d., pareiškė, kad mes pasiliekaime Dievui dėkingi už Joną XXIII, nes mes krikščionybėje jo laukėme ir už jį meldėmės.

Anglikonų Canterbury arkivyskupas dr. A. M. Ramsay, kurs pirmą sykį anglikonų istorijoje už mirusį popiežių atlaikė gedulingas pamaldas savo koplyčioje, mirusįjį pavadino dideliu krikščioniu, kuris turėjo regėtojo dovana, šiltą meilę tiek artimiesiems, tiek tolimiesiems ir kuris gyveno Dievo artumoje, dieviškos meilės ugnyje sudegdamas.

Protestantų sąjungos Prancūzijoje pirmininkas pastorius Westphal yra pasisakęs, kad pirmą sykį protestantai verkia dėl popiežiaus ir visa širdim dalyvauja Romos kata-

likų skausme, "mes popiežių Joną gerbėme ir mylėjome dėl jo liepsnojančio tikėjimo ir autentiškos krikščioniškos meilės, o ypač dėl jo evangeliško kuklumo, kurį jis kiekvienoje padėtyje parodė".

Dideli susižavėjimą mirusiu popiežium pareiškė reformatų klebonas P. Vogelsanger, pasisakydamas, kad nors protestantai ir atmeta tą tvirtinimą, kad jo pareigų ir šventimų dėka per popiežių kalba Šv. Dvasia, tačiau per šį popiežių Jį kalbėjo... ("Neue Züricher Zeitung", 1963. VI. 16).

"Popiežius Jonas palieka liūdinčią pasaulio krikščioniją... Su juo pasaulyje prasidėjo nauja krikščionybės epocha", taip rašė W. Sucker "Sonntagsblatt" žurnale (1963. VI. 9).

"Niekada dar nuo Reformacijos laikų, gal net nuo Rytų ir Vakarų Bažnyčių atsiskyrimo, Romos vyskupas nėra turėjęs jo atžvilgiu taip labai ir palankiai nusiteikusių žmo-

nių", pareiškė H. G. Schweigert ("Stimme der Gemeinde", 1963. VIII. 1).

Gan rezervuotai laikęsis JAV protestantų "The Christian Century" net tris kartus pasisakė Jono XXIII mirties proga: "Didelis šito taikos kūrėjo nuolankumas visus giliai jaudino... Kaip tikrai universali asmenybė jis buvo labiau gerbiamas dėl jo žmoniškumo negu dėl jo padėties... Dabar mes protestantai žinome ką tikrasis popiežius tinkamu laikotarpiu pasauliui ir Visuotinei Bažnyčiai gali duoti..." (1963. V. 29; VI. 12; VI. 19).

Plačiau pasiskaičius atskirų kraštų, tautų ir bažnyčių spaudą ir jų atsiliepimus, negalime nematyti, kad kita dvasia viešpatavo tarpkrikščioniškuose santykiuose prieš Jonui XXIII tampant popiežium, o visai kita dabar. Turtum milžiniškas akmuo liko įmestas į pasaulio vandenyną. Ir tasai vis nenustoja banga-vęs... Nėra jau kelio atgal, o vien tik pirmyn...

Pirmuoju savo žvilgsniu Bažnyčioje šandien pastebime nuostabų atgimimą: liturginę sąjungą, naują susidomėjimą šv. Raštu, bandymą užmegzti kontaktą su "atsiskyrusiais broliais" ir ypatingai vis didėjančią dėmesio atkreipimą į pasauliečių vaidmenį Bažnyčios gyvenime.

Mūsų laikais katalikų Bažnyčioje sparčiai atgimsta mintis, jog pasaulietis krikščionis užima svarbią, tiesiog nepakeičiamą vietą Kristaus karalystės statyme ant žemės. Kalbama apie pasauliečių apaštalavimą. Pati mintis nėra nauja. Ji taip sena, kaip pati krikščionybė. Apaštalai turėjo sa-

KRIKŠČIONIS PASAULYJE

GEDIMINAS KIJASKAS, S. J.

vo pagalbininkus Gerosios Naujienos skleidime. Mūsų laikais bendrąsias pasauliečių apaštalavimo gaires nustatė popiežius Leonas XIII, šv. Pijus X, o jas pagilino bei nurodė naujus darbo laukus Pijus XI, Pijus XII ir Jonas XXIII.

Jei buvo kada laikas Bažnyčios istorijoje, kada reikėjo pasauliečių, kurie pajunta savo atsakomybę ir imasi darbo Bažnyčios apaštalavime, tai tas laikas yra šandien. Pereitų metų rugsėjo 1 dieną popiežius Paulius VI kvietė pasauliečius šiais žodžiais: "Jau darosi vėlu. Įsitikinkite, kad reikia dirbti šandien, tuoj pat, jog neprarastume nė vienos valandos. Būtinai reikalai yra milžiniški, jie spaudžia mus. Ateikite ir mums pagelbėkite vidinių judėjimų sumaišytam ir parblokštam pasauliui nurodyti, kur yra tiesa ir kur klaida. Reikia eiti į darbą šandien, tuoj pat. Rytoj jau gali būti per vėlu. Dabar yra pasauliečių valanda... Dabar turi pasauliečiai sąmoningai jungtis su Bažnyčios vadovybe tiek nešti kryžių išganymo keliu, tiek pasišvęsti malonės paskleidime. Pasauliečiai, pabudinti moderniosios kultūros, jau jaučia šį pašaukimą".

NEŠTI ATSAKOMYBĘ UŽ BROLIUS

Atsakomybė įgyvendinti krikščionišką santvarką žemėje nesiriboja vien tik popiežiaus kvietimu. Ji plaukia iš to fakto, kad pasaulietis yra krikščionis, kuriam Kristus patikėjo tą šventą misiją išganyti savo brolių. Pareiga nešti Kristų bei jo principus į pasaulį uždedama kiekvienam žmogui per krikštą ir vėliau sustiprinama bei užantspauduojama per Sutvirtinimo sakramentą. Todėl pasaulietis negali būti tik pasyvus ir neutralus Bažnyčios narys. "Visi mes nešame atsakomybę už savo laikus ir savo brolius", priminė šv. Tėvas minėtoje kalboje. Atsakomybė yra svarus žodis, kurį tik šventieji savo giliai išvelgiančiu optimizmu ir galinga drąsa perprato.

Suprasdamas ir pilnai įvertindamas susiratusių pasauliečių vaidmenį moderniajame pasaulyje, popiežius Paulius VI įsakė įleisti pasauliečių tarptautinių organizacijų atstovus į Visuotinį Susirinkimą. Susirinkimui vykstant, Belgijos kardinolas Suenens įnešė pasiūlymą, kad ir moterys galėtų dalyvauti Visuotiniame Susirinkime. Pasiūly-

mas susilaukė plataus Bažnyčios tėvų pritarimo. Tai naujas reiškinyš Bažnyčios gyvenime. Bet jis rodo, kad pati Bažnyčios vadovybė geriau supranta ir vertina pasauliečių — tiek vyrų, tiek moterų — rolę moderniaame pasaulyje.

DUOTI NAUJĄ TONĄ

Pasauliečio misija siekia sukrikščioninti visuomenę, visą ji supančią aplinką. Pagal Jono XXIII kvietimą, pasauliečiui krikščioniui atitenka šiandien labai kilni ir didelė atsakomybė, būtent, "suteikti moderniajai kultūrai žmogiškąjį ir krikščioniškąjį toną" (*Matei et Magistia*).

Mūsų laikų krikščionis su pagrindu viltingai žiūri į ateitį. Nežiūrint, kad ir dabar dar daugiau kaip pusė žmonijos nėra pakankamai pavalgę ir neišgyvena normalaus amžiaus ilgumą, kad apšvietimas apima mažiau žmonių negu tamsumas, šiandien visgi pirmą kartą pramatome galimybę visiems žmonėms gyventi, kaip pridera Dievo vaikams. Pramatome pasaulį, kur visi žmonės galės savo gyvenime turėti tą minimumą, kuris pritinka jų žmogiškam kil-

numui ir padorumui. Šviesesnę ateitį rodo techniška, socialinė ir ekonominė pažanga, tautų ir rasių iškilimas bei teisingesnis traktavimas.

Tad krikščionis pasaulietis, darbuodamasis kartais paskirai, kartais per organizacijas, dažnai veikdamas savo aplinkoje pagal savo turimas dovanas bei gabumus, tampriai bendradarbiaudamas su kunigais, savo apaštalavimu neša Kristų ir Evangelijos dvasią į pasaulį. Tuo pačiu, jis grąžina perkeistą ir nauja šviesa peršviestą pasaulį tam pačiam Kristui. Taip savo veikimu jis sujungia žemę su dangumi. Jis tampa žmonijai "žemės druska" (Mat. 5:13) ir "šviesa Viešpatyje" (Efez. 5:8).

Ar fabrike, ar raštinėje, ar virtuvėje, ar mokyklos suole — visur jis atstovauja Kristų. Jis yra Kristaus rankos, kojos ir smegenys dvidešimtame amžiuje. Jis atstovauja Kristų fabrike, raštinėje, virtuvėje, kolegijoje ar universitete. Krikščionis negali išleisti jokios gyvenimo srities, nesvarbu, ar tai bus literatūra, politika, ūkis, menas, griežtieji mokslai, kultūra bei civilizacija visuose savo išsišakojimuose ir apraiškose. Jo gražią ir kilnią misiją popiežius Pijus XII pavadino Antrame Pasauliečių Apaštalavimo Kongrese "pasaulio pašventinimu" — *consecratio mundi*.

Šį darbą gali atlikti pasaulietis, nes jis priklauso ir Bažnyčiai, ir pasauliui. Jo atsakomybėje tiesioginiai yra tiek ekonominė, tiek socialinė, tiek politinė ir kultūrinė žmogiškojo gyvenimo sfera. Kataliko pasauliečio ypatinga rolė yra įgyvendinti Bažnyčios mokslą žmonių bendruomenėje. Šalia kunigo, jis yra vienintelis, per kurį krikščioniški principai bus įnešti į žemišką santvarką.

Moderniajame pasaulyje bene labiausiai reikalingas pasauliečių apaštalavimas.

TIKRAS APAŠTALAVIMAS lygiai dega tiesos ir žmogaus meile. Nemylint tiesos, negali būti ryžtamasi ją skleisti. Nemylint žmogaus, negali būti nenusiviliama po pirmos neišvengiamos nesėkmės. Kas iš tiesų myli tiesą, tas tesijaučia jos tarnu, o ne "savininku". Kas iš tiesų myli žmogų, tas lygiai visus broliškai vertina ir lygiai visais pasitiki ligi galo.

Dr. Juozas Girnius

Juk didžiausia problema šiandien yra ta, kad Kristaus mokslas nėra "įsikūnijęs" bendruomenėse nei jų institucijose. Matome, kad, sprendžiant politinius, ekonominius, socialinius, rasinius ir panašius klausimus, mes esame dar toli nuo tų principų, kuriuos skelbia Bažnyčia.

DIRBTI DARNIOJE VIENYBĖJE

Kristus atrinko apaštalus ir juos siuntė į pasaulį. Vyskupai ir kunigai tą apaštalų darbą tęsia. Tačiau šis darbas priklauso ir pasauliečiams. Bendradarbiavime glūdi galutinis apaštalavimo vaisingumas.

Šiandien itin svarbu tiek kunigams, tiek pasauliečiams suvokti šį abipusį priklausomumą. "Pasauliečiai tiek neš vaisių, kiek jie subręs pašventintos kunigystės tarnybos supratime ir panaudojime", kalbėjo pereitų metų vasarą Čikagos arkivyskupas kardinolas Meyer. Antra vertus, kunigo apaštalavimas bus tuo gyvesnis ir vaisingesnis, juo jis geriau supras pasauliečio vietą Mistiniame Kristaus Kūne ir jo pašvęstą užduotį, kurią pasaulietis turi iš krikšto ir Sutvirtinimo sakramento.

Tad naujojo pasaulio kūrime ir pasaulietis, ir kunigas tamptariai bendradarbiauja, kiekvienas užimdamas savo vietą. Pasaulietis pasiims tas sritis, kuriose vystosi jo kasdieninis gyvenimas: šeima, bendruomenė, politika, socialiniai klausimai ir panašiai. Tik pasaulietis, o ne kunigas, gali nešti Bažnyčios socialinį mokslą į uniiją, fabriką, politinę areną. Pasaulietis yra atsakingas, kad Kristaus dvasia dvelktų šeimoje, vaikų auklėjime, laisvalaikio panaudojime. Tik per pasauliečio nenuilstamas pastangas, tvirtina arkivyskupas Henry O'Brien, gali šios sritys būti sukrikščionintos.

Didelius krikščionio uždavinius atlikti nėra lengva. Reikia drąsos, užsidegimo

krikščioniškais idealais. Iš to matome didelį norą tiek kuniguose, tiek pasauliečiuose augti Kristuje ir jo dvasioje, nes tik Jame glūdi tikrasis ir pasiliekančias apaštalavimo pasisekimas. Iš to plaukia troškimas atlikti uždaras rekolekcijas, gilintis į šv. Rašto paslėptą lobyną ir pagyvinti savo viešąją, bendruomeninę, liturginę Bažnyčios maldą.

Lengva dejuoti, kad šiandien jaunimo dorovė krenta, kad aplinka darosi pagoniška. Bet būtų geriau, jei tas verkšlenantis krikščionis klaustų savęs: kaip aš galiu aukščiau pakelti jaunuolių idealus ir atitraukti juos nuo žlugdančios aplinkos arba tą aplinką pakeisti. Tėvai gali žinoti, ką jų vaikas skaito, su kuo draugauja, kokiuose pobūviuose dalyvauja. Bet būtų dar geriau, kad jie rūpintųsi, jog jų vaikas ir per knygą, ir per draugystę, ir per pasilinksminimus augtų į pilnutinį žmogų. Visuomet lengviau pakritikuoti, negu blogį pašalinti ir gera sukurti. Jei atsirastų daugiau pasišventusių žmonių, kurie noriai eina su jaunimu į sporto sales, ruošia stovyklas, jiems vadovauja, juos uždega ir jiems perteikia tikrai krikščionišką dvasią bei atsakomybę, tada būtų visiems daugiau džiaugsmo ir mažiau ašarų. Čia verta prisiminti didžiojo prancūzų kardinolo Suhard paraginimo žodžius pasauliečiams apaštalams: "Darbuokitės, kad sukurtumėte naują pasaulį. Nuo jūsų priklauso, ar šis pasaulis bus krikščioniškas, ar ne".

Tur būt, didžiausias mūsų moderniosios Bažnyčios ir Visuotinio Susirinkimo laimėjimas ir viltis bus tai, kad pasaulietis krikščionis pradės pamažu užimti jam skirtą ir deramą vietą Mistiniame Kristaus Kūne. Šis pilnesnis ir daug žadantis krikščioniškosios bendruomenės atsiskleidimas ilgainiui atneš daug vaisių Kristaus Bažnyčiai.

Mes atjaučiame tėvus jų sunkiuose vaikų auklėjimo uždaviniuose. Šiuo žurnalu norime būti ypač jiems naudingi. Čia talpiname mums atsiųstą rašinį, aprašantį tėvams žinotinus faktus, bylojančius apie aplinkos nemoralumo skverbimąsi į mūsų jaunimą. Be abejo, didelė dalis tėvų apie tai bendrom sąvokom žino, bet paprastai tik paskutiniai sužino, kiek tai liečia jų pačių vaikus. Lygsvarai sudaryti pridėjame, kad suminėti įvykiai nėra visuotinis reiškinys, bet, nežiūrint to, sukeliąs pakankamai rūpesčio tėvams bei jaunimo auklėtojams.

Šiuo straipsniu tik atkreipiamas tėvų dėmesys; pasiūlymų neduodama. Būtų gera, kad tėvai patys pasisakytų, kaip savo vaikus apsaugoti nuo aplinkos blogybių.

Redaktorius

ARGI TĖVAI NETURĖTŲ ŽINOTI?

P. K.

Susitinkant su Jaunimo organizacijų ir stovyklų vadais, organizatoriais bei kitais asmenimis, turinčiais reikalų su jaunimu, vis daugiau girdisi skaudžių prastarimų, kad dabartinis lietuvių jaunimas jau nebetoks pajėgus apgalvoti šio krašto neigiamas įtakas, negu ankstesnis tremtinių jaunimas. Stovyklų nuotaikos kitos, negu buvo prieš dešimt metų. Organizacijų ideologinės minties beveik nebando suprasti. Nemoralios tendencijos iš atskirų jaunuolių persimeta į organizacinius ir stovyklinius vienetus. Tos tendencijos kaip sproginėjančios kibirkštys persimeta iš sielos į sielą. Jaunas žmogus draugams yra atviras ir ypatingai imlus. Visa, ką draugas sako ar daro, priima be kritikos, noriai.

Įdomu patikrinti faktus, iš kur į mūsų jaunimą teka tos

nemoralios tendencijos, tas nesidomėjimas gilesnės minties klausimais? Argi jau mūsų šeimos yra jaunimo gadintojos? Gal ne. Bet gal tik nerūpestingos saugotojos. Mūsų jaunimas noriai draugauja su amerikiečių jaunimu, nedarydami draugų tarpe atrankos, sakyčiau, su tuo masės minko dorinio lygio ir žemos asmeninės kultūros jaunimu. Tėvai dažnai visai nekreipia dėmesio, su kokios kilmės ir kokio elgesio draugais susitikinėja jų vaikai.

Mūsų jaunimas, laisvai naudodamas šio krašto kalbą ir spaudą, lengvai nuslepia nuo tėvų, kas jiems „nežinotina“ laiškuose, žurnaluose, ar pokalbiuose su draugais. Jei kai

kurie tėvai žinotų savo vaikų slapta elgesį, gal jiems širdis sudrebėtų iš nuostabos ir skausmo. Bet, ar šis „laimingas nežinojimas“ naudingas jų vaikams ir jiems? Kodėl tėvai dažnai nežino tikrovės apie savo vaikus? Dalinai dėl to, kad nepažįsta elgesio tų asmenų, su kuriais jų vaikai bendrauja. Kuris vaikas norės savo ar draugų netinkamą elgesį atskleisti prieš tėvus. Yra ir tokių, kurie tikrąjį savo „veidą“ sąmoningai slepia nuo tėvų, bet jo neslepia nuo tų jaunų širdžių, kurios dar nėra sugadintos. Gal didžioji tragedija ir yra čia, kad jaunimas, tas blogas patirtis ir gyvenimo drumzles, surinktas iš gatvės draugų, skleidžia savo tarpe, nuodija sveikas sielas. Vyresnieji paaugliai turi tendenciją „apšviesti“ jaunesnius, su sąlyga „tik nepasakyk mami“.

Viena penkiolikmetė mergaitė pasakojosi, kad nuo dvylikos metų ji pradėjo neleistinai santykiuoti su berniuku. Tie neleistini veiksmai vyko tėvų namuose, jiems išėjus į darbą arba vakarais į svečius. Tėvai žinojo, kad pas dukrą lankosi draugai, bet jie patikėjo dukters pasakymu: "jie geri", "mokyklos draugai; kartu ruošiam ir pasiaiškinam pamokas". Mergaitė, dėka draugų (svetimtaučių), buvo susipažinusi su gyvenimo padugnėmis, įgavusi tokių įpročių, nuo kurių vėlesniame gyvenime, ir labai stengdamasi, negalėjo išsivaduoti.

Kita penkiolikmetė nuo 11-12 metų gyveno "dvilypį gyvenimą": vieną — tėvų akiivaizdoje, o kitą — svetimtaučių draugų tarpe. Iš karto tėvai jos draugysčių netikrino, o ji labai gudriai juos apeidavo, niekad nesakydama visos tiesos. Tik vėliau tėvai pajuto, kad mergaitė melu bandė dengti nedorą savo ir draugų elgesį.

Neretai tėvai išleidžia į šokių vienus paauglius su jų amžiaus draugais ir draugėmis, kartais i šeimų "baliukus", kur, atrodo, tikrai viskas saugu. O visgi jau ir šituose šeimų pastogėse ruošiamuose šokiuose būna labai nepageidaujamo elgesio. Vienoje šeimoje atostogų metu jaunimas susimetė pašokti. Po kurio laiko tėvai nuėjo poilsio, o apie penkiolika jaunių liko

vieni. Buvo prigesintos šviesos ir pradėjo "šoki" "Strip Tease". Ar daug iš mūsų tėvų žino, kaip šis "šokis" prasideda ir kuo baigiasi? Iš kur mūsų jaunimas jį pasisavino?

Kita neretai pasitaikanti problema, tai svetimo turto negerbimas. Kartą vienas kunigas, gyvenantis didmiesty, užėjo į policijos įstaigą. Kunigui artimas policijos viršininkas sako: "Ar nenorėtumėt pamatyti šios nakties grobio?" Kunigą nusivedė į erdvų kambarį, užverstą įvairiausiomis gėrybėmis. "Tai tik šios nakties vagystės iš vienos miesto dalies, kuri yra mano žinioj. Viena, ką matote, buvo sulaikyta paauglių rankose". O ten buvo visko, net ir naujos automobilių dalys, kurios dar nebuvo tvirtai įjungtos į atitinkamą vietą.

Mergaitės (neretai ir berniukai) yra perkrautos rūbais, papuošalais ir visokiais menkniekiais. Vaikams nestinga pinigų. Neretas atvejis, kad mergaitė, su drauge pareidama iš miesto, parsineša įvairių gėrybių "veltui". Jei tėvai ir paklausia "kur gavai?", paprastai ir tėvams patikimai atsako: "draugė nupirko" arba "aš susitaučiau iš savo 'spending money' ir nusipirkau". Tai yra "apsukrių" draugių pamokymų išdavos. Miestų vaikai, įpratę nuolatos slankioti po

krautuves be tėvų, sugeba "nusipirkti be pinigų". Vieno amerikiečio kunigo žodžiais tariant: "Mūsų jaunimo didelė dalis nežino nusikaltimo prieš septintą Dievo įsakymą; jie tik "pasiima", kas jiems atrodą patrauklu ir naudinga.

Viena mergaitė, lankanti gimnaziją, vasaros metu dirbdavo krautuvėje. Ji susidraugavo su ten dirbančia svetimtaute mergaite ir buvo jos pamokyta, kaip pasirinkti reikalingų mažmožių "be pinigų". O vėliau taip įprato, kad, kaip pati sakėsi, negalėjusi išeiti iš krautuvės, ko nors nepaėmusi. Kai šis jos elgesys išaiškėjo, buvo skausmo jai ir tėvams.

Vienos geros šeimos dukra buvo mokykloje sučiupta imanti svetimus daiktus. Buvo pranešta tėvams. Koks buvo tėvų nustebimas, kai paaiškėjo, kad jų dukra jau eilę metų imanti svetimus daiktus iš krautuvių. Ji buvo pamokyta pradžios mokykloje vienos svetimtautės draugės.

Nenoriu sakyti, kad mūsų jaunimas tvarkoj, jei jis pasiduoda tokioms įtakoms. Nenoriu nei tvirtinti, kad visi svetimtaučiai blogi. Yra ir labai gero amerikiečių jaunimo. Bet vietinio jaunimo esama masiniai, o mes tik mažuma. Mažumai visada yra grėsmė būti masės auka. Tėvų ir auklėtojų pareiga yra patikrinti draugystes ir išpėti globojamuosius apie draugysčių pavojus.

— Tik vieną dar dieną, —
šnabžda Marytė, įrėmusi nosį
į krautuvės langą. — Palauk
manęs, palauk.

Žmonės skuba į darbus. Pa-
sistatę apikakles, apsilvilkę
storai lyg svogūnai, gindami
prieš save garų kamuolius.

NAUJA SUKNELĖ MARYTEI

DANUTĖ BRAZYTĖ-BINDOKIENĖ

Niekas nekreipia dėmesio į
mergaitę prie lango. Jos akys
nekliudo spindinčių papuoša-
lų, paausutų batelių, minkš-
tučių kailinių, tik susižavėju-
sios stebi rausvą suknelę pa-
čiame vitrinos krašte. Tai, be
abejo, gražiausia suknelė, ko-
kią Marytė yra mačiusi. To-
kia lengvutė, daili, krintanti
gilių raukšlių fontanu. Ir kai-
na, švenčių sezonui pasibai-
gus, visai prieinama. Mergai-
tė atsidūsta, dar kartą pažvel-
gia į skaisčiai apšviestą pa-
saulį anapus stiklo ir nustrik-
si gatve. Į darbą pavėluoti ji
nenori.

Fabrike šilta, triukšminga.
Marytė čia apsipratusi ir pa-
tenkinta. Darbininkai, daugu-
moj vyresnio amžiaus, ją laiko
beveik tikru dirbtuvės vaiku.
Kiekvienas atneša gerą žodį,
šypsena. Dirbti čia pradėjo
antrosios klasės suolą palikus.
Tuoj po tėvelio mirties. Visa-
da linksma bei sumani moti-
na, palaidojusi vyrą, visai pa-
simetė. Tarsi jos viduje būtų

taip pat užgesusi gyvybės žva-
kė. Reikėjo pasirūpinti ja ir
mažamečiais broliukais. Ma-
rytė nesiskundė. Jeigu sopėjo
širdis dėl mokslo nutraukimo,
niekam nepasakė. Buvo gied-
ri, paslaugi ir besišypsanti.
Bendradarbiai žinojo sunkią
jos namų padėtį, dėl to dar la-
biau mergaitę gerbė.

Tačiau Marytė buvo jauna
ir dažnai slapčia ilgėjosi viso
to, ką buvusios mokslo drau-
gės turėjo. Būtų norėjusi išei-
ti, kur siautė muzika ir
džiaugsmas. Būtų mėgusi
puoštis ir tuščiai kikenti, kaip
visos jos amžiaus mergiotės.
Žinoma, tam nebuvo nei lai-
ko, nei pinigų. Visa kukli Ma-
rytės alga biro į nepasotinamo
pragyvenimo delną.

Niekas jai niekuomet nepa-
sakė, kad yra graži arba bent
pakenčiamai atrodo. Prieš
veidrodį staipytis neturėdama
laiko, Marytė buvo tvirtai įsi-
tikinusi, jog yra labai nepa-
traukli. Tačiau išvaizda jai
dar nebuvo svarbi. Nebuvo
noro patikti kuriam nors vie-
nam žmogui.

Bet prieš porą mėnesių atsi-
tiko kažkas nepaprasto. Kartu
su naujų darbininkų būriu į
jos skyrių atėjo dirbti And-
rius. Tamsiais plaukais ir juo-
domis akimis, užkrečiančiu
juoku bei pasitikėjimu savimi
apdovanotas. Jo rankos kilno-
jo didžiules dėzes lyg vaikų
žaislelius ir Marytės ramybę
ūmai išvežė kažkuris sunkve-
žimis kartu su prekių krovi-
niu. Andrius buvo mandagus,
nepraeidavo be labo ryto, ta-

JĖGA sakė pasauliui: "Tu esi mano".

Pasaulis laikė ją ant sosto pavergęs.

MEILĖ sakė pasauliui: "Aš esu tavo".

Pasaulis atidavė jai savo namų laisvę.

Rabindranath Tagore

čiau į Marytę neatkreipė dėmesio. Ji buvo tik kita darbininkė erdvioje fabriko patalpoje. Mergaitė rauda ir virpėjo išgirdusi skardų naujojo darbininko švilpavimą. O švilpavo jis lyg visas pulkas varnėnų pavasariškam parke ir kėlė jos sieloje nepažįstamą jausmą.

Marytė atsiminė veidrodį. Retkarčiais, kai prausykla ištuštėdavo, ji stebėjo savo atvaizdą stiklinėse sienose, ieškodama nors kokių grožio žymių.

— Papūsk daugiau plaukus, palaidus palik, — sakydavo jai sargienė, sukumpusi lyg obelinė lazda moterėlė. Fabrikas ją laikė tik todėl, kad nebuvo niekam kitam reikalinga, kitaip pragyventi negalėjo. Vienintelis sūnus jau daug metų nekėlė iš invalido lovos ir seneliukė vos įstengė sudurti galą su galu. Marytė turėjo jai ypatingą vietą savo širdyje. Anksti pažinusi gyvenimo kelių aštrumą, mokėjo suprasti kito vargą.

Tačiau šiuo metu mergaitė jautėsi tokia laiminga. Ji turėjo linksmą paslaptį, net nuo sargienės budrių akių saugojamą. Už savaitės bus didelės iškilmės fabrike. Sukaktuvių proga. Darbininkams ruošia šaunias vaišes su muzika ir malonia programa. Kviečiami visi, be išimties! Marytė tą nuostabų vakarą pasipuoš nauja, rausva suknele ir taps tokia lengvutė, graži, jog And-

rius ilgiau negalės nepastebėti. Gal būt, pakvies šokti... Tikrai pakvies!

Suknelė kainavo daug aukų ir kantrybės. Atliekami pinigai Marytės namuose retai pasirodydavo, dėl to ji turėjo pasispausti. Nustojo važinėti autobusu į darbą, atsisakė kavos ir daugybės mažų malonumų, taupė centus lyg užkietėjęs šykštuolis. Broliukai tuo tarpu nesirguliavo, namie negrūmojo jokios netikėtos išlaidos, dėl to mergaitė lengva širdimi ruošėsi santaupas išleisti savo reikalui.

Jos dienos buvo pripildytos nuostabiausių vizijų. Marytė nežinojo, kad tos skaidrios, malonios mintys spindėjo veide ir paslaptina šypsenėlė, žaidžianti lūpų kampeliuose, buvo matoma visam fabrikui. Gyvendama svajų pasaulyje, nepastebėjo, jog pora tamsių akių vis dažniau ėmė jos pūsėn krypti ir skardusis švilpavimas įgavo švelnesnę, neramesnę gaidą.

Atėjo laukiamoji diena. Marytei einant į darbą, nusitrynusio rankinuko dugne raičiosios mazgelis su pinigais. Suknelė lange atrodė dar puikesnė, klostės dar grakščiau krito. Ak, pasisukt tik, ja apsilvilkus! Pasiūbuot muzikos ritme! Marytės akys tviskėjo ir lūpos skėtėsi juokui. Praeiviai kreipė nustebusius žvilgsnius į taip atvirai laimingą, jauną veidą ir patys nejučiomis šypsojosi.

— Palauk tik pietų pertraukos, — ištare ji gipsinei moters figūrai, rausvą suknele apvilktai, — atimsiu aš tavo puošnumą!

Pusę nakties buvo nemiegojusi iš susijaudinimo, dėl to į darbą atėjo daug per anksti. Persirengimo kambaryje žibėjo vieniša lempa, o prausykloje neklegėjo darbininkės. Marytė lėtai nusivilko apsiaustą ir ruošėsi paskaityti laikraštį, kažkieno ant suolo paliktą. Staiga nuleido rankas ir išsiklausė. Kažkur, už tamsiai žalių spintelių gretų, aidėjo gū d u s kūkčiojimas. Verksmas plakėsi nesulaikomomis skundo bangomis visoje tuščioje patalpoje iki Marytei ėmė darytis nejauku. Ji skubiai pakilo ir nubėgo ieškoti verkiančiosios.

Ilgai dairytis neteko. Senukė sargienė kiūtojo susitraukusi ant popierinės dėžės ir verkė, trindama paraudusias akis kumštimis lyg vaikas.

— Kokia tu ankstyva, mergelė, — nusigandusi sušuko, kai Marytė priėjo arčiau.

— Gal kuo padėti galėčiau? — nedrąsiai pasiteiravo mergaitė.

— Niekas jau man, širdele, nepadės, — purtydama galvą šnekėjo senelė. — Nesirūpink manimi, viskas bus gerai.

— Ar nelaimė kokia ištiko?

Sargienė tylėjo.

— Jeigu jums sunku, nesykykit, — sumišusi ištare Marytė. — Aš tik padėti norėjau.

— Piniginė dingo, — be jokios įžangos suvapėjo moteriškė. — Pamečiau ar iš kišenės kas ištraukė... Buvau pasiruošusi nusipirkti apsiaustą ir šiltus batus. Dabar jau neteks šiais metais. Žinai, kaip sunku du centus į daiktą sudėti.

Mergaitė palingavo galva. Ji žinojo.

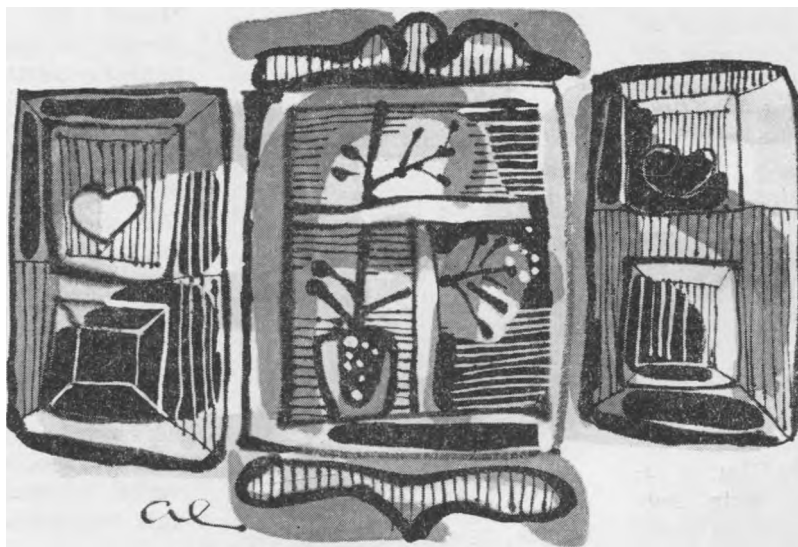
Kartą pradėjusi skūstis, moterėlė negalėjo sustoti iki visa skaudi byla išbiro į mergiotės ausis... Tokia šalta žiema, pusnynai neišbrendami ir seni kaulai gelia. Vargo, spaudė pinigėlius, o šiandien ruošėsi apsipirkti... Sargienė garsiai nebeverkė, tik šluostė ir šluostė akis prijuostės kampu.

Marytė be žodžio atsistojo ir nuėjo. Rankinukas tebebuvo paliktas ant suolo. Mergaitės pirštai netruko užčiuopti pinigų. Netikėtai mintyse nušvito papuošta salė, nuaidėjo, nubangavo valso aidai. Rausvoji suknelė judėjo taip lengvai, kad bešokančiai Andriaus glėbyje Marytei nereikėjo kojomis žemę liesti. Tačiau pagunda greit išnyko. Savo malonumą paaukoti kitiems, ji buvo pratusi. Tvirtai, tvirtai suspaudė ryšėlį ir nudrožė prie nusiminusios moters.

— Kaip tik turiu atliekamų pinigų truputį, — kalbėjo brukdama mazgelį į sargienės rankas. — Niekas jų nepasi-

ges tuo tarpu. Galėsit pamažu atiduoti, — skubiai pridūrė, kai moterėlės lūpos vėrėsi protestui.

Senukė buvo sunkiai prikalbama, tačiau mergaitė įsiūlyti mokėjo. Galop pinigai liko sargienės kišenėje, o Marytė linksmai nušokavo prie darbo. Jos sieloje buvo gera ir jauku, nes jautėsi atlikusi patarnavimą artimui. Tik kai pakrovimo skyriuje sutraliavo pažįstamas švilpimas, jos padangė ėmė niauktis. Ilgų savaitių svajonė buvo sudužusi į nesulipinamas šukes. Veltui mergaitė stengėsi susikaupti, kad galėtų sąžiningai atlikti darbą. Nerūpestinga melodija skverbėsi iš visų pusių.

— Tikras žiogas! — rūščiai pagalvojo ji. — Nors vieną dieną galėtų patylėti.

Tarsi toms mintims paklūsęs, švilpimas nutrūko.

— Panele, Maryte, — pakeitė ją ramus balsas. Visai arti.

Mergaitė net kvapą sulaikė. Nejaugi jos vaizduotė taip toli pažengusi, kad net balsus sukurti pajėgia?

— Prašau pažadėti man pir-

mą šoki, — tęsė balsas. Marytė pakėlė galvą ir nukaito.

— Jeigu dabar nepasirūpinčiau, bus per vėlu. Visi norės pašokinti gražiausią fabriko mergaitę.

Ji tik sėdėjo akis išplėtusi.

— Varge mano! — nusiminė Andrius. — Tur būt, pirmasis šokis jau pažadėtas...

Tik dabar Marytė suprato jai sakomus žodžius.

— Ne! Oi ne! — sumišusi

ištarė. — Nei vienas nepažadėtas...

Nuostabios muzikos potvynis ūmai sučiupo ją į glėbį. Ir nusinešė kažkur baltų debesų pakraščiais. Ji buvo tokia lengvutė, laiminga ir graži! Apie rausvąją suknelę net nepagalvojo, o sargienė tuo tarpu sėdėjo prausykloje prie sienos ir šypsojosi, galvodama apie šiltus, patogius batus ir žmonių geraširdiškumą.

ieškoti gyvenimo draugo... ir humoro

Humoras — galia švelniai juoktis ir juokauti — teisingai suminimas kaip viena gerųjų savybių, pačiam turėtina ir ieškotina pasirinktajame bendrą šeimyninį gyvenimą gyventi (žr. Ch. H. Doyle, “Cana is forever”, 64 psl.).

geriau save suprasti

Psichologiniuose tyrinėjimuose rasti duomenys rodo, kad turintieji humoro žmonės yra linkę ir apie save teisingiau spręsti (žr. C. Landis ir J. W. H. Ross, “Humor and its relation to other personality traits”, “Journal of social Psychology, 1933, 4, 156-175).

geriau ir kitką suprasti

“Mokyti humoro nereikia mokyti žmones viską išjuokti, bet viską geriau suprasti. Gyvenimą galima ir geru humoru paaiškinti” (Leacock).

karščiau mylėti... suradus abu

Rašytojas Meredith apibudina humorą kaip galią juokauti apie mylimus asmenis ir daiktus ir vis vien juos tebemylėti... O gal dar labiau pamilti?... Po šių minčių pynės pristatoma mums atsiųstas eilės, kurias perskaitę ne tik pašaliečiai skaitytojai gali nusišypsoti, bet ir eilutėse pavaizduotieji pirmą kartą po ilgos pertraukos pasibučiuoti.

KELETAS

MINČIŲ

APIE

HUMORĄ

ŽMONOS RAUDA

*Ach, vyreli, taip senai
galvą mano tu glaudei
prie peties ir plaukus glosteii..
O dabar sakai, kad plokščia
mano išvaizda visa
ir noselė nebe ta.
Mano rankos, lieknos, gražios
kojinių tau neišgrežia
taip kaip reikiant niekada
ir galva vis suvelta...
O anksčiau sakei, kad gijos
tikro šilko apsiviję
driekėsi man ant pečių,
švietė saulė iš akių...
Kojos mano dabar šaltos
ir taip bjauriai guli paltas
ant figūros mizernos.
Ką nedėsi ant galvos,
vyras sako: “Tu kaip lepšė,
kaip sena višta perekšlė
Penki metai jau tikrai
tu manęs nebučiavai...*

Vy. Žm.

*Bet... jei kitas pabučiuotų,
tu taip ižeistas dejuotum,
kad tos moterys netikę,
nebevertos nei skatiko.*

VYRO RAUDA

*Ach, žmonele, kurgi tavo
lūpos saldžios, kur melavo
meilę kilnią, meilę gilia,
o dabar tu apsivijus
kaip dilgynė apie kaklą.
Nebeleidi tu man naktį
anei dieną atsikvėpti.
Spėji burną vos atvėpti,
tuoj prasideda pamokslai,
kam kampe aš dykas riogsau,
neuždirbu aš tau duonos...
Apsirėdę visos ponios,
tu tik viena apiplyšus,
kam pakaušis plikas kyšo,
kam slapčia į kitą žiūriu,
kam nepagiriui gražumo
tavo gausiai nupudruoto
ar galvelės sušukuotos
pagal madą paskutinę.
Nežinai, ar ten puodynė,
ar kepurė užmauta,
bet pagirk! Jei ne — šluota!!!*

*Bet... kai noriu vakare
apkabinti aš tave,
tavo veidas kremuos mirksta.
Leidi pabučiuot tik... pirštą.*

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

THE CARDINAL

Henry Morton Robinson romanas „The Cardinal”, 1950 metais ilgokai išsilaikęs labiausiai perkamų knygų sąrašė, sukėlė kontroversinių nuomonių ir ivertinimų. Panašiai gali įvykti ir su nauju, to paties vardo filmu, kurį pagaminė ir surežisavo Otto Preminger. Pats režisorius pastebėjo, jog daugelis buvo nustebę, kad jis, Vienoje gimęs žydas, susidomėję romanu, kuriame aprašoma amerikiečio katalikų kunigo kelias iki kardinolo. Minimam romanui Preminger susidomėjo nuo pat jo išleidimo, bet kitas filmų gamintojas spėjo anksčiau užsitikrinti filmavimo teises. Tik dėl romano iškilusių kontroversijų pasėkoje Louis de Rochemont atsisakė nuo filmo gaminimo ir teises atpirkė Preminger.

Rezultatas tikrai puikus. Savo ilgoje režisoriaus karjeroje Otto Preminger su įvairiu pasisekimu yra pastatęs eilę filmų, pav., „Advise and Consent”, „Carmen Jones”, „Exodus”, „The Man With Golden Arm”, „Anatomy of a Murder”, bet „The Cardinal” yra pats stipriausias jo filmas tarp visų jo kūrinių.

Filmo tekstą paruošė Robert Dozier. Pats būdamas katalikas, labiau pajėgė pritaikyti atskirus filmo įvykius arčiau gyvenimo tikrovės. Lygiai kaip romane, taip ir filme realūs faktai darniai jungiami su autoriaus laisva kūryba.

Ne visi stambaus romano įvykiai pervesti į ekraną, o taip pat ne visada tame pačiame fone.

Trumpoje recenzijoje net neįmanoma detaliai atpasakoti platų filmo turinį. Besiklausant oficialių dokumentų skaitymo, naujai paskirto kardinolo atminty praslenka praeities vaizdai, pradedant jo kunigystės šventimais Romoje. Vikaro pareigos Bostone, o vėliau šiaur. srities kaimely, mokytojavimas gimnazijose, darbas Vatikano diplomatinėje tarnyboje, apsilankymas Amerikoje rasinių neramumų atveju, sugrįžimas į Vieną nacių okupacijos proga — visa tai darniai rišasi su jo asmeniniais pergyvenimais ir vidinėmis kovomis.

Hollywoo do filmų ir televizijos pramonėje tiek katalikų, tiek protestantų dvisiškai dažnai pavaizduojami kaip per tvoras bešokinėją nenuoramos — Bing Crosby ar Gene Kelly stiliuje. „The Cardinal” ar nebus vienas iš labai retų progų, kada kunigas pavaizduojamas pilname žmogiškume, neaptemdant jo dvasinio pašaukimo.

Pagrindinis veikėjas Stephen Fermoyle, netrukus po kunigystės šventimų, susiduria su gyvenimo realybe ir jos problemomis. Santykiuose su savo šeima, klausykloje ir visame kunigiškame gyvenime pajunta tiek sunkumų, kad net suabejoja savo kunigišku pašaukimu. Po dviejų bandy-

mo metų, pagaliau Vienoje apsisprendžia ne už jį mylinčią mergaitę, bet už jo grįžimo belaukiančią Bažnyčią. Šį vaidmenį su giliu išijautimu ir pergyvenimu atlieka Tom Tryon, iki šiol dar nelabai pažįstamas filmų žiūrovams.

Ieškodamas naujų veidų savo filmui, Bostono kardinolo svarbią rolę Preminger patikėjo veteranui filmų režisoriui John Huston. Jis šią paskirtį atliko pasigėrėtinai puikiai. Gausių artistų tarpe ypač pažymėtini: Romy Schneider vienietės mergaitės rolėje, Carol Lynley dvigubame sesers ir jos dukters vaidmeny, Raf Vallone, Tullio Carminati ir Josef Meinard Romos ir Vienos kardinolų rolėse.

Vaizduojant atskirus miestus, filmavimo darbai buvo atlikti autentiškose vietovėse — Romoje, Bostone, Niujorke, Georgijoje, Vienoje. Techniškas atlikimas tikslus iki detalių. Spalvota Leon Shamroy fotografija nusipelnė stipraus pagyrimo. Kompozitoriaus Jerome Moross muzika darniai įsilieja į bendrą menišką visumą.

Filme paliečiant gana jautrias teologines ir moralines detales bei kai kuriuos katalikų religinio gyvenimo momentus, jaunučiams ir nepasiruošusiems tai gali suteikti progų klaidingam aiškinimui. Tad šis puikus filmas rekomenduojamas vien suaugusiems ir subrendusiam jaunimui.

IT'S A MAD, MAD, MAD, MAD WORLD

Besistengiant susigražinti žiūrovus nuo televizijos aparatų į kino teatrų sales, filmų pramonininkai stengiasi įvesti vis naujų patobulinimų. Nepavykus bandymams su trijų matavimų filmais, daug geresnės sėkmės susilaukė Cinerama 1952 metais. Vis dėlto nemažai vargino ir trukdė trijų dalių sudurtinės linijos, fotografavimo ir rodymo metu naudojant tris objektyvus. Naujausias Cinerama bandymas, rodant filmą tik su vienu objektyvu, pasirodė Stanley Kramer pagamintame ir surežisuotame "It's a Mad, Mad, Mad, Mad World". Filmavimo darbai buvo atlikti Ultra Panavision 70 mm. metodu, tik vėliau laboratorijose pritaikytu Cineramai. Kitas didžiulis filmas "The Greatest Story Ever Told" dabar jau baigiamas pagaminti ir šių metų vidury bus rodomas vėl su trimis objektyvais. Paskutiniausias šiuo metu Cinerama išradimas — "Milly Goes to Budapest" — bus iškart filmuojamas tik ant vieno negatyvo ir be perdirbimų tiks Cinerama ekranams.

Iki šiol gaminęs ar režisavęs vien tik rimto pobūdžio ir daugiausiai problematinius filmus, Stanley Kramer susižavėjo William ir Tania Rose prisiūstu filmo tekstu. Nutaręs pastatyti komedijų komedią, užangažavo 50 didesnio vardo artistų ir, nesiskaitydamas su gamybos išlaidomis, stengėsi įvesti patobulinimų pačioje technikoje. Nors autoriai stengėsi sukurti šedevrą, tenka pripažinti, kad jų viltys liko gana toli nuo išsipildymo.

Filmo turinys paprastutis.

Dėl pergreito važiavimo mirtinai sužeistas sukčius grupei žmonių patiki paslaptį apie jo pavogtų ir paslėptų pinigų stamboką sumą. Iš anksto nepasidalydami laimikiu, kiekvienas iš sužinojusių paslaptį rūpinasi kuo greičiau atskirai pasiekti apytikriai nusakytą lobio paslėpimo vietą. Savo lenktynėse jie net nepastebi visa tai sekanti šerifai. Šis irgi pasirodo sukčius ir bando sprukti su kitų atrastu lobiu. Savaiame aišku, ieškotojai vėjasi, kol po eilės situacijų visi atsiranda ligoninės lovoje.

Filme yra visa eilė vaizdžių ir veiksmingų scenų, kaip pav., įvairios išdaigos su automobiliais ir kitomis susisiekimo priemonėmis. Vis dėlto, tenka pastebėti, kad tai dažnai pasikartojama ir net perkraunama. Kai kurios, nors ir gana komiškos situacijos, bereikalingai pertempiamos savo ilgume beveik iki nuobodulio, tuo tik sulėtinant veiksmo įtampą.

Neišskaitant visų 50 artistų, paminėtini bent Spencer Tracy, Sid Caesar, Mickey Rooney, Terry-Thomas, Edie Adams, Phil Silvers, Jimmy Durante, Jonathan Winter ir kt. Kai kurie artistai pasirodo labai trumpose rolėse: Jack Benny, Jerry Lewis, Paul Ford, Buster Keaton, Jim Backus ir kt.

Ernest Laszlo panoraminė spalvuota fotografija prisideda prie filmo teigiamųjų savybių. Ernest Gold filmui sukūrė gana linksmą muziką, kuri dažnai vis sugrįžta prie pradinio motyvo. Neretai tačiau muzika, o ypač įvairūs pašaliniai garsai apkurtinčiai nustelbia net ir pačių žiūrovų juoką. Filmas tęsiasi tris valandas ir dešimt minučių, neįskaitant pertraukos.

Vedamoji mintis, jog greito pralobimo ir godumo troškimas visus išveda iš žmogiškos lygsvaros, nors ironiškame finale lobiu niekas nepasinaudoja, su daug pigesnėmis priemonėmis, bet nepalyginamai meniškiau buvo perduota 1947 m. John Huston surežisuotame filme "Treasure of the Sierra Madre".

Vis dėlto, nežiūrint gausių trūkumų, naujasis Cinerama bandymas savo komiškais momentais pajėgs kiek pralinksminti visus šeimos narius.

MURIEL

Naujų kelių ir naujo stiliaus ieškojime prancūzų filmų "Nouvelle Vague" srovės svarus atstovas Alain Resnais atkreipė Prancūzijos ir užsienių žiūrovų bei kritikų dėmesį su savo ankstesniais kūriniais. Dar sudėtingesnis už "Hiroshima Mon Amour", tačiau dabarties charakteriais ir drama daug gyvesnis už "Last Year at Marienbad", naujausias Resnais filmas "Muriel" su ką tik minėtais to paties režisoriaus filmais turi bendrą bruožą, kad originaliu būdu jungia praeitį ir dabartį, šalia pastatant prisiminimus ir dabartinę tikrovę. Praeities pergyvenimų prisiminimai turi lemiamą reikšmę ir esamai laikysenai bei nuotakoms.

Filmo įvykiai vystosi Boulogne-sur-Mer uoste. Čia subreadusi našlė Helene, besistengdama užpildyti liūdną dabartį praeities prisiminimais, net ir savo butą paverčia tarsi senienų parduotuve. Slegiama savo senstancio amžiaus, nenumalšindama azartinių lošimų polinkių, Helene neranda ramybės. Benagrinėdama praeitį, ji bando atgai-

vinti savo ankstyvesnę meilę, kuri buvo išardyta antrojo pasaulinio karo metu. Su ja gyvena neseniai iš Alžiro karo sugrįžęs posūnus Bernard, kurs taip pat negali atsikratyti praeities. Bernard vaizduotėje vis vaidinasi alžirietė mergaitė Muriel, kurią jis kartu su penkiais savo draugais tardė, kankino bei buvo atsakingas dėl jos mirties. Pamotės kviestas atvyksta jos buvęs mylimasis Alphonse, bet jų prigesusiai meilei atgimti kliudo Francoise, atvykusi kartu po dukterėčios vardu, gi iš tikro dabartinė jo meiluzė. Šie keturi asmenys kartu praleidžia dvi savaites nenuoširdžiamame nuobodume, kol įtampa atsileidžia tragišku finalu.

Vaidybiniu požiūriu geriausiai pasirodo Delphine Seyring našlės Helene rolėje (atlikusi pagrindinį vaidmenį ir kitame Resnais filme „The Last Year at Marienbad“). Jean-Pierre Kérien vaizdžiai pateikia Alphonse kaip silpnavalį, neapsisprendžiantį širdžių išnaudotoją. Praeities kalčių graužiamo Bernard rolę atlieka Jean - Baptiste Thierrce. Iš jų vienintelė gyvenanti dabartimi yra Nita Klein „dukterėčios“ Francois vaidmenyje.

Pirma kartą naudodamas spalvas, Resnais šiame filme vartoja gana originalią techniką, ypač išryškindamas kai kurias prabėgančias detales, nesustodamas prie visumos. Lyg ir norėtusi suabejoti, ar nepertempiama, padarant tuos naujus metodus vien tikslu savyje. Montażas irgi gana ne-

įprastas — dialogams dar tebesitęsiant, jau pereinama prie kitos scenos, ar, naujai scenai dar neprasidėjus, jau girdimi balsai iš įvykstančių veiksmų.

Resnais yra pastebėjęs, kad jo filmai turi būti ne tiek suprantami, kiek pajaučiami. Tačiau yra pavojaus, kad „Muriel“ gali sukelti tik susidomėjimą, nepajėgiant pilnai paliesti žiūrovo širdies. Tad šis filmas rezervuotinas vien subrendusiems žiūrovams, ir tai kiek įpratusiems naujų filminių srovių sukuriuose imti įvairias staigmenas.

SANJURO

Išvengiant pavojaus suklysti, drąsiai galima tvirtinti, kad Akira Kurosawa yra pats stipriausias Japonijos filmų režisorius. Tarptautinio įvertinimo susilaukę jo filmai, kaip „Rashimon“, „Seven Samurai“, „Ikiru“, „Yojimbo“, aiškiai liudija apie režisoriaus meninį pajėgumą. Ne taip seniai šį kontinentą pasiekęs jo filmas „Sanjuro“ yra lyg „Yojimbo“ tęsinys. Abu filmai ne tik režisuoti to paties A. Kurosowa, bet taip pat abiems paruošė tekstą tie patys asmenys, bendradarbiaujant tam pačiam kompozitoriui bei pagrindinio veikėjo rolę atliekant tam pačiam artistui — Toshiro Mifune.

Besibastąs po krašto miestelius ir kaimus neturtingas, bet drąsus, gabus bei išdidus samurai vienoj ar kitoj vietoj sustoja, kur reikalinga jo pa-

galba. Filme „Yojimbo“ jis viename miestelyje randa dvi tarp savęs bekovojančias išnaudotojų grupes. Išimaisęs į jų tarpą, priveda prie bendro sunaikinimo. Užtikrinęs miestelyje taiką, keliauja toliau. Filme „Sanjuro“ stebim tą patį herojų užklydusį į kitą miestelį, kur devyni pažangūs jaunuoliai bando pašalinti išgalėjusią grupę niekšų, kurių pusėje yra net policijos inspektorius. Strateginių sugebėjimų ir fizinės jėgos dėka Sanjuro užsitikrina inspektoriaus pasitikėjimą, net pakviečiamas prisidėti. Įsijungęs į jų būrį, Sanjuro lengviau sužino jų planus ir nesunkiai pajėgia jaunuolius idealistus vesti prie pergalės. Atstatęs miestelyje tvarką ir taiką, herojus vėl išnyksta horizonte.

Šis filmas kiek skirtingas nuo ankstesnių Kurosawa kūrinių, nes pats vadavimo planas, taktika, net pačios kovos persunktos didele humoro doze. Tai gana naujas aspektas Kurosawa režisūroje. Toshiro Mifune pagrindinėje rolėje pakartotinai sukuria herojiško samurai charakterį. Savo laikysena daug kartų turi progos pagyvinti filmo komiškąją pusę.

Nespalvuota fotografija tikrai puiki, įskaitant ir nakties metu vykusių kovų perdavimą. Kompozitoriaus Masaru Šato muzika siauroje japoniško stiliaus skalėje darniai derinasi prie japoniškų gamtovaizdžių.

Filmas gali būti laikomas tinkamu suaugusiems ir vyresniam jaunimui.

**KOKĮ
AŠ NORIU
MATYTI
KUNIGA**

KIEKVIENA PROFESIJA turi tuos, kuriems ji tarnauja: gydytojais — pacientus, pardavėjai — pirkėjus, amatininkai — darbą užsakančius. Ir kiekvienas pašaukimas turi tuos, dėl kurių pašauktasis kviečiamas: visuomenininkas — visuomenės narius, rašytojas — jo kūrybą skaitančius, tėvai — vaikus. Kai kurie pašaukimai gali tapti profesijomis, kai kurie ne. Tėvas negali tapti iš profesijos tėvu; rašytojas iš profesijos gali rašyti; tačiau jei kas rašo tik iš profesijos, ne iš pašaukimo, tas yra tik rašeiva.

KUNIGYSTĖ savo esme yra pašaukimas. Profesija ji yra tik atsitiktinai ir niekada vien profesija. Kaip profesija, kunigystė apimtą tik tuos, kuriuos kunigas aptarnauja: klebonas — parapijiečius; kapelionas — ligoninės ligonius ar mokyklos mokinius; organizacijos dvasios vadovas — jos narius. Kaip pašaukimas, kunigystė išeina iš tų siauresnių ribų, nes kunigas yra šaukiamas ne vien dėl jo tiesioginiai aptarnaujamųjų, bet dėl visų, kuriuos jis sutinka.

MŪSŲ ŽURNALO 1963-1964 m. konkurso tema kaip tik liečia tuos plačiuosius kunigo santykius su visais žmonėmis: su katalikais ir nekatalikais, su tikinčiaisiais ir netikinčiaisiais. Konkursui skirtame rašinyje galima nuodugniai išgildinti tuos santykius; galima pasitenkinti vienu ar kitu. Medžiagos apimtis yra reikšmingas dalykas, tačiau dar svarbesnė yra vaizdinė ar logiška galia, kuria medžiaga pristatoma. Tad galima sukurti kontrastais nuspalvintą gyvenimišką vaizdelį arba atpasakoti tikrą kunigo pasišventimą parodantį įvykį. Pagaliau, taip pat galima, kaip vienas besišypsantis šeimos tėvas išsireiškė, parašyti rašinį tema “Kokį aš norėčiau matyti save, jei būčiau kunigas”.

RAŠINYS turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių. Straipsniai pasirašomi slapyvardžiu, įdedant į atskirą vokelį savo tikrąją pavardę ir adresą. Atsiųsti slapyvardžiai tampa redakcijos nuosavybe ir gali būti spausdinami “Laiškuose Lietuviams”. Konkurso paskutinė diena — 1964 m. vasario 1 d. Skiriamos trys premijos: I — 100 dol., II — 60 dol. ir III — 40 dol. Jury komisija: kun. A. Stasys, A. Skrupskelienė, N. Užubalienė, dr. St. Budrys ir dr. A. Liulevičius.

**STATEMENT
OF
OWNERSHIP**

“Laiškai Lietuviams” (“Letters to Lithuanians”) is published monthly except July and August, when bi-monthly. Its publishers and owners are the Jesuit Fathers of Della Strada, a non-profit religious society approved by the Roman Catholic Church. The editor is Kęstutis A. Trimakas, S. J. The managing editor is Petras Kleinotas, S. J. The offices of editors, publishers, and management are located at 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636. The address of an additional mailing office is: Immaculata Press, R.F.D.2, Putnam, Conn. 06260.. In the preceding 12 months “Laiškai Lietuviams” averaged a press run of 3700 copies each issue, of which 3200 were distributed to paid individual subscribers and 500 for free distribution by mail and other means.

2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636